

ЖАСТАР ӘЛЕМІ МИР МОЛОДЕЖИ

Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті * Карагандинский государственный университет имени академика Е. А. Букетова

Бүгінгі номерде

К обществу знаний

стр. 2-5

Жастар жиыны –
жаңалықтың бастауы

бет. 6

Тіл тағдыры – ел
тағдыры

бет. 8

Науку нам нужно
делать вместе

стр. 9

Батыр бабалар рухына
тағзым

бет. 12

Международное
исследование
по менеджменту
университетов

стр. 13

Сегодня в номере

«Постиндустриалдық әлемдегі білім және ғылым»

Президенттің «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» атты бағдарламалық мақаласы мен «Қазақстан білім қоғамы жолында» интерактивті лекциясына орай Қарағанды мемлекеттік университетінде «Постиндустриалдық әлемдегі білім және ғылым» атты ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Президент Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» атты тұжырымдамасы мен «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты интерактивті дәрісі қоғамдық және академиялық маңызға ие оқиға болып табылады. Елбасы өзінің бағдарламалық сөзінде еліміздің барша азаматтары үшін өзекті деп танылған қазіргі Қазақстандағы әлеуметтік мәселелерге, экономикалық саясатты әрі қарай қалыптастыруға, білім беру мен ғылымның эволюциялық салаларына, жастардың роліне қатысты сұрақтарды болжап, талдады.

Конференция барысында университет оқытушылары мен студенттері Президенттің әлеуметтік мәселелерге, экономикалық

саясатқа, заманауи әлемдегі білім беру мен ғылым эволюцияларына, құқықтық мәдениет дамуына, жастардың өнегелік тәрбиесіне қатысты өзекті бағдарламалық өтінімдерін талқылады. Басқосу интерактивті дискуссиялар мен дебат түрінде өтті. Аталмыш ғылыми-тәжірибелік конференция Мемлекет басшысының «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» мен «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты интерактивті дәрісінде айтылған идеяларды дәріптеуге бағытталып отыр.

ҚарМУ БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІ

Язык – это опора дружбы народов!

Указом Президента республики 22 сентября объявлено Днем языков народа Казахстана. Но за один день, конечно, невозможно показать достижения в этой сфере десятков народов, проживающих на территории Республики Казахстан. Поэтому во всех областях проходят недели, декады, месячники, фестивали языков. Фестиваль языков народа Казахстана отмечается в многонациональной республике. В рамках фестиваля, который символизирует единство и согласие между народами, проходят концерты мастеров искусств, конкурсы на знание языков, круглые столы и научные конференции.

В КарГУ им. Е. А. Букетова к этой дате 21 сентября среди студентов прошел конкурс «Тілдарын-2012». Задачи конкурса: сформировать языковую культуру, способствовать развитию полиязычного образования, укреплению казахстанского патриотизма, толерантности и межнационального согласия.

Конкурс состоял из четырех этапов. Сначала ребята выполнили домашнее задание и написали эссе на тему «Государственный язык – мое будущее» на государственном языке. Во втором этапе участники подготовили презентацию на тему «Моя Родина – Казахстан» на трех языках. Больше всех понравились зрителям презентации студентов факультетов

иностраных языков, философии и психологии, а также экономического факультета. На третьем этапе ребятам предстояло сделать синхронный перевод отрывков из газет по заданной теме на три языка. Это был, пожалуй, самый трудный конкурс, и не всем удалось пройти его успешно. Зато на четвертом этапе представилась возможность проявить незаурядные творческие способности: конкурсантам нужно было выразительно прочитать на английском языке любимое поэтическое или прозаическое произведение.

По итогам конкурса первое место заняла студентка факультета иностранных языков Дана Абельдинова, второе место присуждено студентке экономического факультета Жулдызай Рысбековой, а третье место поделили между собой студентка филологического факультета Айдана Блялова и студентка физико-технического факультета Айгерим Жанатаева.

Великий Абай сказал: «Знание языка и культуры другого народа делает человека равноправным с этим народом, он чувствует себя вольно...» И конкурс, прошедший в КарГУ, подтвердил, что язык – опора дружбы и особый инструмент, способствующий сближению народов.

Информация предоставлена Комитетом по делам молодежи

Мақсат — айқын, міндет — біреу: ел еңсесін еселеу

Келешегіміздің келбетті, болашағымыздың баянды болуы бүгінгі жастарға тікелей байланысты. Өйткені олар «ертеңімізді жасайтын бүгінгіміз». Жастарға үлкен сенім мен зор үміттің артылатыны бесенеден белгілі. Елдің қуаты мен қозғаушы күші де — осы жастар. Сондықтан да жастардың сапалы білім, саналы тәлім-тәрбие алып, саламатты болып өсуі — мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. Ұлт көшбасшысы, елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев та біздерге, жастарға ерекше сенім арта отырып, жастардың жағдайын жасауға баса назар аударады. Ел президентінің жыл сайынғы Жолдауларының басым бағыттары жастармен тікелей байланысты болуы, кезкелген мемлекеттік маңызы бар стратегиялар мен мақалаларында, сөздерінде әркез өскелең ұрпақты тілге тиек етуі — соның айқын дәлелі.

Білім және ғылым министрлігінің жанында Елбасының тікелей тапсырмасымен Жастар саясаты жөніндегі Комитеттің, жергілікті жерлерде басқармалардың құрылуы, Жастар саясаты туралы мемлекеттік заңға өзгерістер мен толықтырулардың енгізілетіндігі, 2020 жылға дейінгі арнайы Тұжырымдаманың қабылданатындығы — көп көңіліне медеу. Бұл жүрегі елім деп соққан әрбір жас қазақстандыққа қанат бітіретіндігі сөзсіз. Бұны елбасының жастарға деген қамқорлығы деп білеміз.

«Қазақстан білім қоғамы жолында» атты Елбасы Н. Назарбаевтың кешегі интерактивті лекциясы жастарды қуанышқа бөледі десек те болады. Қазақстанның түпкір-түпкірінен жастар өздерінің көкейлерінде жүрген сауалдарын қойып, оған жауап алу мүмкіндігіне ие болды. Тәлімі мен тағылымы мол аталмыш дәріс барысында көптеген мәселелер ортаға салынып, сараланды. Атап айтар болсақ, балабақшалардың жетіспеушілігі, әскери мектеп түлектеріне жоғары оқу орындарына тапсыру кезінде жеңілдіктер ұсыну, кәсіптік білім берудің хал-ахуалы, жас ғалымдардың көкейкесті мәселелеріне қатысты оралымды ойлар ортаға салынды. Сонымен қатар, таяуда ғана жарияланған «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» атты Елбасының мақаласы мен «Қазақстан-2030» стратегиясы да назардан тыс қалмады. Стратегия бойынша 15 жылда атқарылған іс-шарлар нәтижесі мен келешегі айтылды.

Бұл лекцияны Қазақстандағы іргелі оқу орындарының бірі академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінің профессорлық-оқытушылық құрамы және студенттері арнайы үлкен залда бас қосып, бірге тамашалады. Онлайн жүйесінде өткен дәріс соңында студенттер өзара пікір алмасып, Елбасының алға қойған мақсат-міндеттерін талқылады. Жастардың саяси тұрғыда белсенді әрі сауатты болуы қуантады. Өйткені елдің ертеңі білімді, сауатты жастардың қолында.

Тағылымды дәріс соңында жастар көп дүниені көкейлеріне түйіп, жаңа белестерді бағындыруға ерекше ынта-жігер танытты. Елбасының жастарға арналған мына бір сөздері әр жас азаматтың санасында жаңғырып тұратыны анық: «...жастарға айтарым — сендер халықаралық кеңістіктегі бәсекелестік күрестен сырт қалмауға ұмтылыңдар. Ол үшін тиянақты білім керек. Сосын сол білімдеріңді өмірде жарата білуді, оны нақты пайдалана білуді үйреніңдер. Әсіресе не істеу керектігін жете түсінулерің қажет. Сонымен бірге, сендер қандай да бір өзгерістерге қашанда дайын тұруларың керек. Әйтпесе, ғаламдық деңгейдегі Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігі әншейін бос сөз болып қалады».

Мақсат — айқын, міндет — біреу: ел еңсесін еселеу жолында аянбай еңбек етіп, білімнің алтын қазығын игеру. Олай болса, Елбасының мығым әрі мықты, сындарлы да салиқалы саясатын қолдай отыра, ел игілігі үшін бар күш-жігеріміз бен білімімізді сала бермекпіз.

НҰРСҰЛТАН МАРАТ,
ЖАСТАР ІСІ ЖӨНІНДЕГІ КОМИТЕТТІҢ МАМАНЫ

Қазақстан Республикасы Президенті Н. Ә. Назарбаевтың «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты интерактивті дәрісінен үзінді

Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың жасампаздық пен өрлеуге негізделген, онлайн режимінде Назарбаев Университетінде өткен «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты интерактивті дәрісі әлемдік қоғамдастықтың назарына ілінді

Құрметті оқытушылар мен студенттер!

Бүгін менің лекциямды біздің кең байтақ еліміздің барлық түпкірлерінде миллиондаған жоғары сынып оқушылары мен студенттер тыңдауда.

Бүгін мен сіздермен қол жеткен табыстар мен қиын тәжірибелерге арқа сүйей отырып, еліміздің алға қарай табысты ілгерілеуін жалғастыру үшін біздің бәрімізге білім беруде, ғылымда, экономика мен саясатта жаңадан не істеу керектігі туралы ой-толғамыммен бөліспекпін.

Адам ресурсына ұзақ мерзімді және ойластырылған салымдар бізге талантты және, мен сенімдімін, табысты жас ұрпақты сыйға тартты. Біз сіздер кәсіпқойлар болып, Жер шарының кез келген бұрышында сұранысқа ие, Қазақстанға ХХІ ғасырда табыс пен игілікті қамтамасыз ете алу үшін сіздердің оқуларыңыз бен өз-өздеріңізді жетілдіруге барынша қолайлы жағдайлар туғыздық. Бұл, қажет деп тапсаңыздар, сіздердің болашақ миссияларыңыз және сіздердің аға буын алдындағы жауапкершіліктеріңіз.

Қымбатты достар!

Бүгін қазақстандықтар — жас және серпінді ұлт. Біздің азаматтарымыздың орта жасы 35-тен аспайды. 2005 жылы басталған туу қарқыны, болжам бойынша, 2016 жылға дейін жалғасады. Балалар бұған дейінгі жылдардан 1,2 миллионға көп болады. Олар Қазақстанның жаңа болашақ құрушыларының эстафетасын іліп әкетеді. Біз қазірдің өзінде олардың толыққанды дамуы үшін барлық жағдайды жасауға тиіспіз.

Өздеріңіз білетіндей, Қазақстан халқы Ассамблеясының ХІХ сессиясында мен мемлекеттік жастар саясатын күшейту бойынша бірқатар тапсырма бердім. Қазірдің өзінде Жастар істері жөніндегі комитет құрылған. Барлық өңірлерде жастар істері жөніндегі басқармалар жасақталуда. 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған Жастар саясатының жаңа тұжырымдамасын жасау жүріп жатыр. Жас қазақстандықтар азамат дегеніміз — бұл тек құқық қана емес, бірінші кезекте өзі, өзінің отбасы және біздің Отанымыз үшін ұлы жауапкершілік екенін есте ұстаулары тиіс. ХХІ ғасырда қазақстандықтар Ұзақ жасаушылар Ұлты болуы тиіс. Көп жағдайда денсаулық тек медицинамен байланыстырыла-

ды. Денсаулықты бірінші кезекте адамның өзі қалыптастыруы керек. Мен сіздерді және барлық студенттерді біздің олимпиадашыларымыздың жеңісі құрметіне зиянды әдеттерден бас тартуға шақырамын, спортпен айналысыңыздар, саламатты өмір салтын ұстаныңыздар.

Құрметті тыңдаушылар!

Инновациялар негізіндегі индустриаландыру біздің қоғамымыздың жаңа құнды бағдарына айналды. Біздің еңбексүйгіштігіміз біздің екінші құнды жеңісіміз болып табылады.

Қазақстандықтар елдің өркендеуі әр азаматтың еңбегіне, оның біліміне, жауапкершілігіне байланысты болып табылатын біртұтас және бөлінбейтін отбасы. Бүгінде бос орындар жұмыссыздардан аз емес. Бүгінде білікті жұмыс қолдары жетіспейді. Жұмыс істегісі келгендердің бәрі жұмыс табады және бір емес, екі жұмыс тауып, еңбекақы алу мүмкіндігі бар. Тек ниет болуы керек. Мемлекет халықтың әл-ауқатының деңгейін арттыру үшін қаншалықты күш-жігер жұмсаса да, егер әрбір қазақстандық өз тағдырының еңбексүйгіш қожайынына айналмаса, елдегі бар жақсылардың бәрін қадірлеп, оларды одан әрі еселемесе, ол артапайды. Сондықтан мемлекет түпсіз донор емес, қоғам мен Қазақстан азаматтарының әл-ауқатының өсуіне жағдай жасайтын әріптес болатындай жаңа пішінге көшудің маңызы зор. Тағы бір бұлжымас құндылық бар — ол білімге ұмтылу. Әлемдік сарапшылар білікті кадрларға деген өткір тапшылық орнайды деп болжауда. Болжамдарға сәйкес әлемдік рынок 2020 жылға қарай жоғары білімді 40 миллион қызметкерді, 45 миллион кәсіптік-техникалық білімі бар мамандарды қосымша қажет ететін болады. Қазірдің өзінде инженерлер, дәрігерлер, химиктер, биологтар мен «нақты» және «табиғи мамандықтардың» өзге де өкілдері айрықша тапшылық туындатып отыр.

Біздің заманымыздың ең белгілі теорияшы физиктерінің бірі Стивен Хокингтің айтуынша, адамзат үздіксіз жаңғыртуды қажет ететін өз эволюциясын өзі айқындайтын дәуірге аяқ басты. Сендердің білімдерің — ол сендердің еңбектеріңнің нәтижесі. Сендер өздігінен білім алуға неғұрлым көбірек еңбектенсеңдер, соғұрлым көбірек білетін боласыздар. Білімді біз мемлекеттің экономикалық ресурсы, өндіріс факторы ретінде қарастырамыз. Біз халықаралық үлгі-қалыптарға жақындата отырып, ұлттық білім беру жүйесін бірізділікпен жаңғырту-дамыз. Соңғы үш жыл

бойына Қазақстан ЮНЕСКО-ның Білім беруді дамыту индексі бойынша әлемнің 129 елі ішінде көшбасшылардың төрттігінде тұр.

1993 жылы біз болашаққа ұмтылған шешім қабылдадық. «Болашақ» бағдарламасы инновациялық білім берудің қазақстандық моделін жүзеге асырудың алғашқы шешуші тетігіне айналды. Мектепке дейінгі білім беру саласында «Балапан» бағдарламасы ырғақты жүзеге асырылуда. Біз жан басына қаржыландыруды өмірге енгіздік және мемлекет-жеке меншік әріптестігін дамытамыз. Орта білім беру жүйесінде біз 12 жылдық оқытуға көшуге дайындықты жалғастырамыз. Жаңа білім беру үлгі-қалыптары әзірленуде. Озық технологияларды алға бастыру үшін орта білім беруге электронды оқыту енгізілуде.

Қазақстанда әлемдік деңгейдегі колледждер желісі — кәсіптік-техникалық білім беруді дамыту флагмандары құрылуда. Олардың базасында бизнестің қатысуымен оқу орындарын басқарудың корпоративтік түрі, жаңа білім беру үлгі-қалыптары мен оқу бағдарламаларын халықаралық аккредиттеу сынақтан өтетін болады. Үкіметке жыл соңына дейін Атырау қаласында Кәсіптік-техникалық білім берудің өңіраралық орталығын ашуды тапсырамын. 2014 жылы Астана мен Алматыда жаңа колледждер өз жұмыстарын бастауы тиіс. Біз сол сияқты жоғары білім берудің де сапасын арттыруға тиіспіз. Табысты университеттер дегеніміз, бірінші кезекте автономдық мәртебесі, академиялық еркіндігі бар және ғылыми-зерттеу қызметіне бағдар ұстанған ЖОО-лар. Назарбаев Университеті өз қызметін осы қағида-тарға сәйкес жүзеге асыруда. Бұл тәжірибені елдің басқа да ЖОО-ларына тарату қажет.

Құрметті студенттер!

«Бүкіл өмір бойы оқу ендігі жерде балама емес, асқан қажеттілік» дейді Гарвард университетінің нақыдарының бірі. Соған байланысты, сендер алатын сапалы білім бар болғаны жолашар интеллектуалдық капитал болып табылады.

Сендерге өзді-өздеріңмен үздіксіз жұмыс істеп, өз білімдеріңді, кәсіби құзырлықтарыңды арттыру қажет. Неміс философы Зиммельдің айтуынша, «білімді адам — ол өзі білмейтінді қайдан табуға болатынын білетін адам».

Мен сендерді Интернет алмастыра алмайтын белсенді түрде жан-жақты дамуға, спортпен, өнермен айналысуға, шет тілдерді үйренуге, отандық және әлемдік әдебиеттің терең мұраларын танып-білуге шақырамын. Сендердің бәрің лайықты өмірдің, әл-ауқаттың, жаңа өмір сапасына қол жеткізудің тек еңбек арқылы ғана келетінін есте сақтауларың керек.

Астана, 2012 жылдың 5 қыркүйегі

Выдержки из интерактивной лекции Президента РК Н. А. Назарбаева «Казахстан на пути к обществу знаний»

Интерактивная лекция Президента страны Нурсултана Абишевича Назарбаева «Казахстан на пути к обществу знаний», которая прошла в онлайн-режиме в Назарбаев Университете, обратила внимание мировой общественности на стремление главы государства идти по пути мира, созидания и прогресса.

Уважаемые преподаватели и студенты!

Сегодня мою лекцию слушают миллионы старшеклассников и студентов во всех уголках нашей большой страны благодаря достижениям информационных технологий. Сегодня я поделюсь с вами размышлениями о том, что нового предстоит всем нам сделать в образовании, науке, экономике и политике, чтобы продолжить успешное движение нашей страны вперед, опираясь на прежние достижения и трудный опыт.

Долгосрочные и продуманные вложения в человеческий ресурс подарили нам талантливое и, я убежден, успешное молодое поколение. Мы создали максимально благоприятные условия для вашей учебы и самосовершенствования, чтобы, став профессионалами, востребованными в любом уголке земного шара, вы смогли обеспечить Казахстану в XXI веке развитие успеха, благополучие и признание. Это, если хотите, ваша миссия в будущем и ваша ответственность перед предыдущими поколениями.

Дорогие друзья!

Сегодня казахстанцы — молодая и динамичная нация. Средний возраст наших граждан не превышает 35 лет. Начавшийся в 2005 году «бум рождаемости» продолжится, по прогнозам, до 2016 года. Детей станет на 1,2 миллиона больше, чем в предыдущие годы. Они подхватят эстафету творцов нового будущего Казахстана. Уже сейчас мы должны создать все условия для их полноценного развития.

Как вы знаете, на XIX сессии Ассамблеи народа Казахстана я дал ряд поручений по усилению государственной молодежной политики. Сейчас уже создан Комитет по делам молодежи. Во всех регионах формируются управления по делам молодежи. Идет разработка новой Концепции молодежной политики до 2020 года. Молодые казахстанцы должны помнить, что гражданин — это не только права, но, прежде всего, великая ответственность за себя, свою семью и нашу Родину. В XXI веке казахстанцы должны стать Нацией должителей. Зачастую здоровье ассоциируется только с медициной. Здоровье надо формировать,

прежде всего, самому человеку. Я призываю вас и всех студентов в честь победы наших олимпийцев в Лондоне отказаться от вредных привычек, заниматься спортом и вести здоровый образ жизни.

Дорогие слушатели!

Индустриализация на основе инноваций стала новым ценностным ориентиром нашего общества. Вторым нашим ценностным завоеванием стало наше трудолюбие.

Казахстанцы — единая и неделимая семья, где от труда каждого гражданина, его знаний, ответственности зависит процветание страны. Сегодня вакансий не меньше, чем безработных. Сейчас квалифицированных рабочих не хватает. Все, кто хочет работать, могут работать запросто не на одной, а на двух работах и зарабатывать. Сколько бы государство ни прилагало усилий к тому, чтобы повысить уровень благосостояния населения, он не вырастет, если каждый казахстанец не станет трудолюбивым хозяином своей судьбы, не будет ценить и приумножать то, что есть хорошего в стране. Поэтому важно перейти на новый формат, при котором государство — это не бесконечный донор, а партнер, создающий условия для роста благосостояния общества и каждого человека.

Есть еще одна непреходящая ценность — стремление к знаниям. Мировые эксперты прогнозируют острый дефицит квалифицированных кадров. Согласно прогнозам, к 2020 году мировой рынок труда будет дополнительно нуждаться в 40 миллионах работников с высшим образованием и 45 миллионах специалистов с профессионально-техническим образованием. Особым дефицитом уже сейчас пользуются инженеры, врачи, химики, биологи и другие представители «точных» и «естественных профессий».

По словам одного из самых известных физиков-теоретиков нашего времени Стивена Хокинга, человечество вступает в эру самоопределения собственной эволюции, которая требует непрерывной модернизации.

Ваши знания — это результат вашего труда. Чем больше вы трудитесь, стремитесь к самообразованию, тем больше вы познаете. Знания мы рассматриваем как экономический ресурс государства, фактор производства. Мы последовательно модернизируем национальную систему образования, приближая ее к международным стандартам. В течение последних трех лет

Казахстан находится в четверке лидеров по Индексу развития образования ЮНЕСКО среди 129 стран мира.

В 1993 году мы приняли решение, устремленное в будущее. Программа «Болашак» стала первым краеугольным камнем в реализации казахстанской модели инновационного образования. В сфере дошкольного образования динамично реализуется программа «Балапан». Мы внедрили подушевое финансирование и развиваем государственно-частное партнерство. В системе среднего образования мы продолжаем подготовку к внедрению 12-летнего обучения. Разрабатываются новые образовательные стандарты. В настоящее время активно развивается сеть Интеллектуальных школ. Для продвижения передовых технологий в среднем образовании внедряется электронное обучение.

В Казахстане создается сеть колледжей мирового уровня — флагманов развития в профессионально-техническом образовании. На их базе будут апробированы корпоративная форма управления учебных заведений с участием бизнеса, новые образовательные стандарты и международная аккредитация учебных программ. Поручаю Правительству до конца года открыть Межрегиональный центр профессионально-технического образования в городе Атырау. В 2014 году должны начать свою работу новые колледжи в Астане и Алматы.

Мы также должны повысить качество высшего образования. Успешные университеты — это, в первую очередь, те вузы, которые имеют статус автономности, академической свободы и ориентированы на научно-исследовательскую деятельность. Назарбаев Университет осуществляет свою деятельность в соответствии с этими принципами. Этот опыт необходимо транслировать и на другие вузы страны.

Уважаемые студенты!

Один из слоганов Гарвардского университета гласит, что «обучение в течение всей жизни уже не альтернатива, а насущная необходимость». В связи с этим качественное образование, которое вы получаете, является лишь стартовым интеллектуальным капиталом.

Вам нужно непрерывно работать над собой, повышать свое образование, профессиональные компетенции. По словам немецкого философа Зиммеля, «образованный человек — это тот, который знает, где найти то, чего он не знает».

Я призываю вас активно развиваться всесторонне, заниматься спортом, искусством, изучать иностранные языки, постигать глубокое наследие отечественной и мировой литературы, которое не может заменить Интернет. Вы все должны помнить, что достойная жизнь, благосостояние, достижение нового качества жизни даются только через труд.

Астана, 5 сентября 2012 года

Отзыв по интерактивной лекции главы государства Н. А. Назарбаева в Назарбаев Университете «Казахстан на пути к обществу знаний»

Интерактивная лекция главы государства в Назарбаев Университете «Казахстан на пути к обществу знаний» является общественно и академически значимым событием. Коллектив Карагандинского государственного университета имени академика Е. А. Букетова в прямом эфире прослушал лекцию Президента. Как всегда, Лидер нации рассматривает актуальные для всех граждан нашей страны вопросы развития науки, совершенствования образовательной политики, роли студенчества, молодежи в современном Казахстане.

Уверен, что задачи, поставленные нашим Президентом Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым перед казахстанским научным и образовательным сообществом, станут программой действий, направленных на совершенствование деятельности учебных заведений и научных организаций во благо страны и отдельного человека.

Как отметил Президент, успешная интеграция республики в мировую экономику требует реализации прорывных проектов по выпуску высокотехнологичной продукции, создания научно-производственных комплексов, аккумулирующих интеллектуальный потенциал страны, совершенствования системы образования, призванной обеспечить подготовку специалистов самого высокого уровня. По словам главы государства, сегодня «рождается принципиально новая экономика, основанная на новейших достижениях научно-технического прогресса». Экономике Казахстана нужны специалисты, которые смогут управлять инновационными проектами и высокотехнологичными предприятиями, прогнозировать и оценивать эффективность новых технологий. Это накладывает на нас, представителей казахстанской высшей школы, большую ответственность. Мы должны обеспечить приток высокопрофессиональных, инициативных специалистов во все отрасли экономической и социальной жизни Казахстана.

Повышению качества подготовки молодых специалистов призвана способствовать внедряемая система подтверждения квалификации выпускников казахстанских вузов. Это, как сказал глава государства, общепринятая во всем мире норма. Введение национальной системы квалификаций обеспечит полноценное участие работодателей в подготовке профессионально востребованных специалистов, расширит возможности трудоустройства выпускников.

Горячий отклик в казахстанском научном сообществе нашли слова Президента о реализации долгосрочных стратегий развития науки, ориентированных на повышение социального статуса казахстанских ученых, обеспечение востребованности результатов научной деятельности.

Как гражданин, руководитель, представитель высшей школы, считаю главной задачей научного и образовательного сообщества обеспечение качества образования и новых научных достижений в соответствии с приоритетами, выдвинутыми в лекции Президента. Мировое признание качества предоставляемого образования, развитие современной инфраструктуры организаций образования и науки, внедрение инновационных научных разработок в реальный сектор экономики, формирование казахстанского патриотизма и укрепление единства народа Казахстана — вот те задачи, к которым мы должны сообща стремиться.

Еркин Киноятович КУБЕЕВ,
РЕКТОР КАРАГАНДИНСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ АКАДЕМИКА Е. А. БУКЕТОВА

Отзыв

Реализация грандиозных задач возложена на молодежь

Каждое выступление главы государства перед студенческой аудиторией является послылом в будущее для всей учащейся молодежи. Большое значение Президент уделяет качеству образования. Мы поддерживаем начатые им реформы, мы за то, чтобы наши университеты имели не менее высокий статус, чем самые престижные зарубежные вузы. И открытие Назарбаев Университета, университета с огромным потенциалом — это первый шаг на пути к строительству инновационной системы образования. Уже сегодня Назарбаев Университет является одним из стратегических образовательных проектов нашей республики, нацелен стать одним из крупных исследовательских центров Евразии.

На мой взгляд, важно, что в своей лекции Президент неоднократно возлагает надежды в реализации грандиозных задач на молодежь: у нас много молодых талантов, имеющих большой творческий потенциал. Для достижения успеха на пути ускоренной индустриализации, инновационного развития необходима мобилизация всех граждан Казахстана. Как сказал Нурсултан Абишевич, не стоит забывать, что путь к становлению новых образовательных и научно-исследовательских заведений мирового класса будет зависеть от усилий и упорного труда каждого из нас.

Для реализации новых проектов надо будет приложить немалые усилия, но это вполне посильная задача, ведь все в наших руках. В 2006 году на 10-летию Евразийского университета в Астане Президентом была озвучена идея «экономики знаний». И вот теперь, в новом выступлении перед студенческой молодежью, мы услышали четкое и ясное указание главы государства — изменить отношение казахстанцев к таким вещам, как образование, интеллект, служение Родине, народу.

В Карагандинском государственном университете имени академика Е. А. Букетова, студентом которого я являюсь, также очень многое делается для воспитания молодежи в духе патриотизма, любви к своему Отечеству. Наши студенты идут в авангарде молодежи Казахстана и принимают активное участие во всех экономических и социальных преобразованиях. Все мы уверены в дальнейшей заботе государства о молодежи, мы также уверены в том, что призыв Президента к молодежи будет воспринят как призыв к действию.

Андрей САВЧУК,

студент 3-го курса

ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ХУДОЖЕСТВЕННОГО

ФАКУЛЬТЕТА

Мечты становятся явью

Лекция Президента Республики Казахстан Нурсултана Абишевича Назарбаева «Казахстан на пути к обществу знаний» стала, безусловно, одним из важнейших политических событий. Ее слушали миллионы школьников, студентов, их родители и педагоги во всех регионах страны. Думаю, не ошибусь, если скажу, что фундаментальные положения лекции затронули интересы, миропонимание и душу подавляющего большинства казахстанцев.

Глава государства с присущим ему глубинным видением политика и ученого глобального уровня осветил самые масштабные вопросы продвижения нашей страны к новому будущему, ключевые направления и проблемы интеллектуального развития нации, коренной модернизации всей сферы образования.

Лекция ориентирована прежде всего на нашу молодежь. Такой выбор не случаен. Ведь именно молодежи предстоит воплотить в жизнь самую заветную мечту Лидера нации — сделать Казахстан сильной и процветающей страной, занимающей высокие места в мире по конкурентоспособности, экономическому и технологическому развитию, качеству жизни граждан. И это не просто мечта, а научно выверенный политический курс, который последовательно и успешно реализуется на практике. Именно в этом наш Президент видит миссию молодежи в будущем и ее ответственность перед предыдущими поколениями.

Такие встречи главы государства с молодежью, олицетворяющей будущее Казахстана, становятся уже закрепившейся традицией.

Меня всегда поражал и поражает тот факт, что Республика Казахстан — единственное государство на планете, лидер которого читает лекции многомиллионной аудитории, — не только студентам и учащимся, но, по сути, всему населению страны. Причем находит самые простые и доходчивые слова, объясняя каждому казахстанцу на самом деле очень сложные понятия и явления. Представляет анализ их глубинных взаимосвязей и максимально эффективные способы действий в избранных стратегических направлениях. Анализ, основанный на всесторонней картине мира, — начиная от глубочайшего понимания развития цивилизации и мировой экономики, глобальных причин и последствий мирового кризиса и вплоть до коренной модернизации конкретных направлений экономики и социальной сферы нашей страны. Где в мире еще есть такой лидер и такие подходы?

Поэтому я, как ученый и педагог, никогда не устаю повторять, что нам, казахстанцам, выпал уникальный шанс иметь

национального лидера столь глобального масштаба, хорошо знающего нужды и заботы каждого гражданина страны и находящего самые эффективные решения проблем любого уровня сложности.

Эти утверждения можно с полным правом отнести ко всем положениям, затронутым в нынешней лекции. Прежде всего, к анализу продвижения к постиндустриальному миру, в котором, как образно выразился Нурсултан Абишевич, правит триада «образование — наука — инновации», к роли труда в развитии личности и государства, глубокой взаимосвязи социального и экономического развития, роли знаний как фактора производства, формированию новых ценностных ориентиров.

Но главное для нас в том, что в лекции базовый акцент ставится на развитии стремления к знаниям, постановке очень важных задач для системы образования Казахстана. Одним из ключевых положений является тезис о том, что молодые казахстанцы должны стать профессионалами, востребованными в любом уголке земного шара и способными обеспечить Казахстану в XXI веке развитие успеха и благополучия.

Это лейтмотив лекции, где за каждым, даже самым кратким высказыванием нашего Президента стоят глубокий смысл, огромный труд и новые задачи. Педагогам страны, системе управления образованием в центре и на местах предстоит все эти положения «пропустить через себя», глубоко осмыслить и преобразовать в комплекс действий, обеспечивающих достижение поставленных главой государства целей.

В молодежной политике, которой уделено значительное внимание в лекции, мы должны выйти на качественно новый уровень. Для этого по поручению главы государства уже созданы новые инфраструктурные механизмы — Комитет по делам молодежи, соответствующие управления во всех регионах. Они организационно позволяют вывести на новый уровень работу с молодежью, воспитание в ней высокого гражданского долга, ответственности за себя, свою семью и нашу Родину. Здесь необходимо и новое содержание, идейные ориентиры для масштабной работы. Они будут задаваться новой Концепцией молодежной политики до 2020 года. Ее проект наше министерство уже разработало, он детально обсужден с ведущими молодежными объединениями страны, с регионами и сейчас находится на согласовании в государственных органах.

Главное отличие новой концепции в том, что активная воспитательная работа не ограничивается, как это было раньше, только обучающейся молодежью. Сфера теперь принципиально расширяется — в

нее включается поддержка тех категорий, которые долгое время в определенной степени оставались за бортом воспитательной работы: рабочей, сельской, маргинальной молодежи, оралманов, людей с ограниченными возможностями и т. д.

Это большое продвижение, но и существенно возрастающий уровень ответственности. Новому комитету и управлениям по делам молодежи предстоит огромная работа. Надо взять на вооружение новые идеи, самую прогрессивную методологию, выстроить доверительные отношения и эффективное взаимодействие с молодежными организациями страны.

И всегда помнить, что молодежная политика — это не только воспитание само по себе, но и важная часть общей политики государства в социальной и экономической сфере, в противодействии внешним и внутренним рискам, о которых говорил глава государства. От нас с вами в этом деле очень многое зависит, чтобы родная страна могла, как подчеркнул Нурсултан Абишевич, «не просто выжить в новых условиях изменяющегося мира, но и продолжить свое развитие, укрепляя прежние достижения, расширяя свои возможности...»

Еще одно базовое положение лекции — комплекс новых мер по развитию средней школы. Не будет преувеличением сказать, что она сегодня находится в «эпицентре» модернизации, связанной прежде всего с переходом на 12-летнее обучение. При этом главой государства и в Государственной программе развития образования на 2011–2020 годы, и в Посланиях народу Казахстана, и в фундаментальной статье «Социальная модернизация Казахстана: двадцать шагов к обществу всеобщего труда» особое внимание акцентируется на переходе к новому качеству обучения, соответствующему лучшей мировой практике. По сути, средняя школа является базой развития и совершенствования человеческого капитала, который всегда в центре внимания нашего Президента.

Здесь уже намечилось продвижение по целому ряду принципиальных направлений. Ядром модернизации среднего образования являются Назарбаев Интеллектуальные школы, работающие по мировым стандартам. Мы уже сформировали развитую систему трансляции их опыта на все школы страны. Новые структуры — центры педагогического мастерства, Национальный центр «Өрлеу» — уже начали переподготовку учителей по международной методике. В ближайшие пять лет ее пройдет 120 тыс. учителей — почти половина всего педагогического корпуса.

Министерством образования и науки разработан Национальный план действий по развитию функциональной грамотности школьников, который выведет освоение знаний нашими школьниками на новый уровень — продуктивного их использования в практической жизни. Соответственно, возникает и задача перехода от традиционной модели нашей средней школы к новой — рациональной, базирующейся на функциональной грамотности и компетентности. Эту задачу мы уже решаем.

Но мир не стоит на месте, в ведущих странах уже началась смена парадигмы «образование = обучение» на парадигму «образование = становление», то есть становление человека, его саморазвитие, самообразование в личность. Дан старт процессу перехода от концепции функциональной подготовки к концепции развития личности. Она предусматривает индивидуализированный характер образования, учет возможностей каждого человека и содействие его самореализа-

ции и развитию. Такая смена парадигмы в развитых странах способствовала началу процесса перехода к феноменальной модели школы.

Поэтому для полномасштабного выполнения поставленной Президентом страны задачи осуществляемой нами сегодня переход к рациональной модели школы мы должны будем дополнить и переходом на феноменальную модель.

Для такого «тройного прыжка» у нас есть серьезная база. Это Назарбаев Интеллектуальные школы, аккумулирующие в себе самую передовую методологию мирового образования. Опираясь на них и выстроив эффективную систему трансляции их наработок на всю сферу среднего образования, мы сможем решить данную очень непростую задачу и идти в ногу с мировым прогрессом. Это важная задача, на которой надо сосредоточить усилия и творческий потенциал учительского корпуса страны и менеджеров средней школы всех уровней. Перемены в средней школе окажут благотворное воздействие и на следующие ступени — профессионально-техническое и высшее образование.

В свою очередь необходимой базой для среднего образования является дошкольная подготовка. В лекции представлены механизмы ее модернизации, создания прочных основ формирования личности.

Исходя из задач, поставленных главой государства, мы продвигаемся по двум важнейшим направлениям. Это повышение доступности дошкольной подготовки и внедрение новой парадигмы, методологии и технологий обучения, соответствующих мировому уровню.

По первому направлению ключевое значение имеет запущенная по инициативе Президента программа «Балапан». Она обеспечила огромный рывок вперед и важный социальный эффект, что ярко показано в лекции. По экспертным оценкам, за два года дополнительно около 80 тыс. женщин-матерей получили возможность трудиться — это хорошо и для семьи, и для всей страны. Дальнейшее продвижение позволит к 2020 году обеспечить полный охват детей и выйти в данном вопросе на передовые позиции в мире.

Более того, Нурсултан Назарбаев ставит задачу внедрения новейших методик дошкольной подготовки и раннего трехязычного обучения. Этот важный тезис задает второе направление нашей работы.

Анализ мирового опыта показывает, что в развитых странах также началась трансформация дошкольного воспитания в дошкольное образование. Причем страны «большой семерки» недавно официально определили раннее обучение детей как основу своей образовательной политики в XXI веке.

Специалисты доказали, что детский возраст, особенно до 4-5 лет, необычайно сензитивен (то есть восприимчив к воспитательным воздействиям) для формирования творческого потенциала ребенка. И то, что закладывается в эти годы, становится особым базисом для дальнейшего развития личности. Это положение еще в начале XX века выдвинула Мария Монтессори — выдающийся педагог и философ. После Второй мировой войны ее педагогическое наследие во многом было забыто, и только в последнее время мир стал осознавать его ценность. Одним из свидетельств международного признания стало решение ЮНЕСКО, касающееся всего четырех педагогов, определивших способ педагогического мышления в XX веке. Это американец Джон Дьюи, немец Георг Кершенштейнер, итальянка Мария Монтессори и советский педагог Антон Макаренко.

В США, Великобритании, ФРГ и ряде других ведущих стран подходы раннего обучения детей с недавних пор уже реализуются.

Поэтому и мы в свете поставленных главой государства задач должны сосре-

доточить усилия на критическом пересмотре содержания и методов дошкольного обучения и воспитания.

Для этого нам предстоит ввести в практику новую личностно-деятельностную парадигму, выстроить соответствующую инновационную методологию, новый контент обучения, обеспечить целевую подготовку нового поколения педагогов. Особое внимание будем уделять внедрению электронного обучения E-learning — развивающих игр, конструкторских и творческих задач, креативных технологий, языковой практики и т. д.

В техническом и профессиональном образовании реализацию выдвинутых главой государства задач мы базируем на создании системной точки роста — холдинга «Кәсіпқор». Он уже нацелен на функции, аналогичные тем, которые выполняют Назарбаев Интеллектуальные школы и Назарбаев Университет в своих сегментах образования. Это аккумуляция мирового опыта и его распространение на всю систему профтехобразования. Холдинг стал оператором создания колледжей мирового уровня, на которых Нурсултан Абишевич акцентировал внимание в лекции, и межрегиональных центров подготовки, на его базе внедряется корпоративная система управления. Для распространения мирового опыта на всю систему ТиПО в каждом регионе определены колледжи — партнеры холдинга.

Еще один важнейший механизм развития ТиПО — новая система управления, также созданная по поручению Президента страны. В нее входят Национальный совет, 14 отраслевых и 16 региональных советов по подготовке кадров с самым активным участием бизнеса. С участием работодателя и при поддержке Всемирного банка начата разработка принципиально новых для нас профессиональных стандартов подготовки специалистов по международным требованиям. Это обеспечит совершенно новый уровень востребованности и конкурентоспособности выпускников ТиПО, престиж данного уровня образования.

С текущего года начато внедрение дуальной системы профессионального обучения. Такая система, когда большую часть учебы студент проводит не в учебной организации, а на производстве, хорошо зарекомендовала себя в Германии и других странах мира.

Сейчас элементы дуальной системы уже внедрены в 96 колледжах, системное же внедрение организуется нами через базовые предприятия ФНБ «Самрук-Казына».

Вся эта большая работа дала и еще один важный результат — удалось изменить менталитет промышленных компаний и отраслевых министерств, они наконец-то повернулись лицом к развитию ТиПО. И в этом союзе залог эффективной реализации поручений главы государства.

В высшем образовании главным ориентиром выступает Назарбаев Университет. Уже определены конкретные механизмы трансляции его опыта на другие вузы страны.

Во-первых, это предоставление вузам автономности и академической свободы. Оно поэтапно начнется с 2013 года. Но ряд нововведений, обеспечивающих автономию, уже задействован. В их числе внедрение корпоративного управления и создание в четырех университетах наблюдательных советов с законодательно установленными полномочиями, переход от государственной аттестации к независимой аккредитации вузов, для чего создан Национальный реестр аккредитационных агентств в составе 2 казахстанских и 4 зарубежных агентств из США, Германии и Австрии.

Во-вторых, запущена подготовка полиязычных кадров — уже с 1 сентября в 32 вузах открыты спецотделения с контингентом обучающихся более 5,5 тыс. человек. В результате уже через 4 года мы

будем получать не только конкурентоспособных полиязычных специалистов, но и педагогов для массового внедрения полиязычия на всех уровнях образования.

В-третьих, для системного усиления вклада вузов в индустриально-инновационное развитие определены 10 инновационно ориентированных университетов, где развитие науки и трансформация ее результатов в инновации с участием талантливой молодежи становятся важнейшей задачей и будут целенаправленно поддерживаться министерством.

Перед ректорским корпусом страны поставлена задача максимально эффективно задействовать данный потенциал для достижения целей, поставленных в лекции главы государства. Особое внимание руководителей холдинга «Парасат» и ведущих вузов обращается на всемерное развитие центров и офисов коммерциализации технологий, активное освоение здесь опыта Назарбаев Университета и создаваемого вокруг него интеллектуально-инновационного кластера. Такой опыт надо системно анализировать и поэтапно адаптировать в другие вузы страны. Глава государства особо отметил, что «в развитии мире большая часть инноваций приходится на университетскую науку и результаты работы офисов коммерциализации при университетах». И мы должны настойчиво стремиться к такой же цели, развивать весь спектр инновационной инфраструктуры, готовить профессиональные кадры для инновационной деятельности.

Из сказанного, думаю, читателю видно, что для достижения масштабных целей, поставленных Президентом страны в лекции, в системе образования есть полное их понимание, значительный задел, необходимые ресурсы и механизмы. Главное сейчас — эффективно развернуть данный потенциал и обеспечить выполнение всех поручений главы государства, формирование целостной казахстанской модели инновационного образования.

Кроме уже упомянутых важнейшее значение имеют и такие механизмы, как подушевое финансирование, образование в течение жизни, государственно-частное партнерство. Все данные вопросы и вытекающие из них задачи станут предметом детального рассмотрения на педагогических активах регионов страны.

В целом же хочу подчеркнуть, что лекция главы государства — рубежный фактор нового развития сферы образования, к ее анализу мы будем возвращаться еще не раз. И педагогический корпус страны приложит все силы к достижению поставленных главой государства очень непростых, но высоких целей.

Отмечу еще одно впечатление, полученное уже после лекции, когда мы общались с профессорами Назарбаев Университета. Мне запомнились слова известного международного консультанта, одного из руководителей Всемирного банка Дэнниса де Трэя. Он заметил, что, бывая уже более 10 лет в Казахстане, каждый раз, слушая Президента Нурсултана Назарбаева, поражается «масштабам выдвигаемых планов, которые вначале кажутся фантастикой и несбыточными мечтами». И каждый раз он видит, «как эти мечты реально воплощаются в жизнь».

Действительно, никогда слова нашего лидера не расходились с делом. **Сказано — сделано!** Этот факт непреложен и выполняется с неизбежностью закона природы. Тому залогом являются глобальный уровень мышления, сильная воля, мудрость и способность предвидения нашего Президента, целеустремленность в достижении намеченного. **Так было, так есть и так будет.**

Бакытжан ЖУМАГУЛОВ,
МИНИСТР ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Статья опубликована в газете «Казахстанская правда»,
№ 301-302 (27120-27121).
7 СЕНТЯБРЯ 2012 г. С. 3-4

Отзыв по интерактивной лекции главы государства Н. А. Назарбаева в Назарбаев Университете «Казахстан на пути к обществу знаний»

Я безгранично благодарен судьбе, что родился и вырос в стране, где понятие «лидерство» — не утопическая идея, а стиль жизни. Именно в этом я убеждаюсь каждый раз, становясь свидетелем выступлений Нурсултана Абишевича на различных политических площадках, форумах и мероприятиях. В свою очередь лекция президента в Назарбаев Университете «Казахстан на пути к обществу знаний» в очередной раз доказала верность моих суждений, а также послужила стимулом к дальнейшему совершенствованию себя как молодого ученого и общественного деятеля.

За двадцать лет своей независимости Казахстан добился очень многого. На сегодняшний день наше государство является инициатором многих экономических, политических и социальных проектов, которые реализуются в масштабах региона и мира. «Казахстан должен быть ориентирован на лидерство», — отметил в своем выступлении глава государства. Считаю, что эти слова были адресованы именно молодым людям. И поэтому новое поколение казахстанцев, выросшее в независимом Казахстане, должно стать продолжателем этих начинаний. Планка очень высока. Также, учитывая глобализацию, интеграционные процессы, современные вызовы общества, необходимо отметить, что конкуренция во всех сферах жизни повышается. Для того чтобы составить достойную конкуренцию на региональном и мировом уровне в первую очередь, молодежи необходимо уделить особое внимание образованию и науке. Также считаю, что в век информатизации общества и новых технологий немаловажным будет усердно заниматься самообразованием. Отрадно отметить, что в нашей стране для этого созданы все условия. Президентская программа «Болашак», высшие учебные заведения, отвечающие мировым стандартам, современные образовательные центры, всесторонняя государственная поддержка талантливой молодежи и многое другое. Все это — реалии Казахстана. Со стороны молодых людей требуются только желание и безграничная любовь к своей Родине. И я уверен в том, что при мудром руководстве главы государства и незыблемом единстве казахстанского народа молодое независимое государство реализует все свои стратегические цели. И мы, молодежь, будем принимать в этом самое активное участие и станем движущей силой казахстанского прогресса.

Специалист Комитета по делам молодежи КАРГУ им.
АКАДЕМИКА Е. А. БУКЕТОВА БИРЖАН АЛИМЖАНОВ

Белгісіз қала

Бұрын алыста жүрсен туған жеріңді, туған топырағыңды сағынасың дегенге сенбеуші едім. Бұл сөздің рас екендігіне оқуға түскенде көзім жетті. Туған қалам Көкше көлдің жағасындағы Қоржынтүбекте орналасқан Приозерск әскери шаһары. Приозерск өзіндік тарихи ізін қалдырған қалалардың бірі десем артық болмас. Бұл қала кезінде жабық қала болып саналған. Сірә, содан болар көбісі қала жайлы біле бермейді. Өзім осы қалада туып-өскендіктен Приозерск деген қала бар екендігін және бұл қалада мейірімді де жайдарлы адамдар тұратындығын қазақстандықтар білсе екен деймін.

Приозерск қаласының құрылған күні 1956 жылдың шілдесі айы. Кеңес Одағынан бері қалада әскери адамдар өз отбасыларымен тұрған. Кезінде атам: «Кеңес Одағы кезінде Приозерск қаласы жасыл қала болатын. Қаланың ішінен бірде бір қоқыс таба алмайсың, тіпті қалаға кіру үшін бір-екі ай Мәскеуге хат жазатынбыз» — деп айтатын. Кейін КСРО жүйесі ыдыраған соң, Қазақстан егеменді ел болып, Приозерск қаласы Қазақстан юрисдикциясына кірді. Сол уақытта көптеген даярлығы жоғары офицерлер мен қорғаныс өнеркәсібінің жұмыскерлері қайтып кетті. Дүрбелең уақыттары қымбат күзетсіз жатқан құрылғыларды тонаушылар бөлшектеп сатып жатты. Әскери адамдар елдеріне кетіп, қала иесіздікке ұшырады дегенді ақпарат көздерінен оқып білдік.

Қазірде қаланың жағдайы жақсаруда. Аумалы-төкпелі заманда қирап қалған үйлер қайтадан жөнделіп, демалатын орындар, парктер, стадиондар ашылды. Болашақта Приозерск қаласы курортты қала болатынына мен сенімдімін!

Айнар БЕКЖАНҚЫЗЫ,
ҚЖ-11 тобының студенті

Олжас Омарұлы — замана ақыны

Қыркүйек айының 14 күні Қарағанды мемлекеттік университетінде атаулы үлкен оқиға болып өтті.

Ақын, жазушы, қоғам қайраткері, тілтанушы ғалым, «Невада-Семей» ядролық сынақтарына қарсы қозғалыстың көшбасшысы Олжас Омарұлы Сүлейменов Қарағанды қаласына келді. Кездесуге Қарағанды мемлекеттік университетінің, басқа да жоғары оқу орындарының студенттері және оқытушылары, сондай-ақ көптеген қонақтар қатысты.

Олжас Омарұлы жалпы Қарағанды қаласы жайлы, сонымен қатар Қарағанды мемлекеттік университеті жайында өз ой-пікірімен бөлісті. Олжас ағаға оқытушылар мен студенттер өз сауалдарын қойып, пікірін тыңдады. Жас түлектер ағамызға жылы лебіздерін білдірді. Баршаға аян, Олжас аға қазақ халқының туған ұлы, патриоты, ұлт жанашыры болғанымен, ол өз шығармашылығын орыс тілінде жазады. Сол арқылы бүкіл қазақ халқының тарихын, мәдениетін әлемге әйгілі етті.

Олжас Омарұлы атақты Олжабай батырдың ұрпағы. Жетпіс жылдық мерейтойында замандасы туралы Әкім Тарази «Батыр бабасының бұл жалғаннан көрмей кеткен қызығын оның ұрпағы Олжас көрді. Олжабай батыр сүймеген сұлуларды Олжас сүйді. Олжабай батыр жеңе алмаған жауды Олжас жеңді, Олжабай батыр айта алмаған сөзді Олжас айтты. Олжастың өзінің шын аты Олжабай болған. Кейін оны Олжас деп кеткен. Сол аты жер жарған қазақ батырының ұрпағы Олжас Сүлейменов әлемге ақын ретінде танылды» деп ой толғапты.

Қазақ елі «Невада-Семей» қозғалысының басы-қасында болып, ядролық жарылыстарды тоқтатып, халықты ажал шеңгелінен арашалаған Олжастай аптал ұлын әрқашан ардақ тұтады.

Айжан ТӨЛЕУБЕК,
ҚЖ-12 тобының студенті

Жастар жиыны — жаңалықтың бастауы

1917 жылы Ойқұдық жайлауындағы Әйгерімнің ақ отауында Мұхтар Әуезовтің басшылығымен «Еңлік-Кебек» пьесасы қойылды. Бұл — Абай немересі Ақшынның ұзатылуына ұлы жазушының жасаған сыйы болатын. Рөлдерді Абайдың немерелері мен пьеса авторының жақын туыстарынан құралған әуесқой әртістер сомдап шықты. Сонда оқудан жазғы демалысқа оралған Мұхтардың жасы жиырмада ғана. Ауыл жастарын әртістікке баулып, қазақ даласына тұңғыш театр апарған. «Тұлпарды тай күнінен таны» деген осы. Жас та болса, бас болып, елдің мәдени сауатын көтерді. Биылғы Қарағанды облысы ауыл жастарының ІХ форумында көрсетілген «Жажүрек мың бала» киносы соның жалғасы іспетті.

Сарша тамыздың сүмбілесіндей жастар шоғыры осы айдың 23-24 күндері Шет ауданы, Ағадыр кентінде бас қосты. Форумға облыстың тоғыз ауданынан тоқсаннан астам жас келіпті. Әрқайсы — өз ауданында белсеніп жүрген көшбасшылар. Ортаға өткір сөз, өзекті проблема тастады. Елбасы Н. Назарбаевтың «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай 20 қадам» мақаласына үн қосып, мемлекеттік жастар саясатын жүзеге асыруға ат салысты.

Ағадыр кентінің мәдениет үйінде бас қосқан жастар концерт залына лық толып отырды. Мұнда Қарағанды облысы Ішкі саясат басқармасының бастығы Гүлнарайым Қаңтарбекова арнайы келіп, форумның мазмұнды өтуіне мұрындық болды. Шет ауданының әкімі Рысқали Әбдікерем және Қарағанды облысы «Жас Отан жастар қанатының» атқарушы хатшысы Нұржан Жетпісбаев пен ұйымдастырушылық қабілетімен көзге бірқатар жастар келген екен. Әрқайсының айтар ойы, алға тартар пайымды пікірі бар. Пленарлық мәжілісте сөз сөйлеген Ішкі саясат басқармасының бастығы Гүлнарайым Қаңтарбекова: «Төрт көздеріңіз түгел отырғанда айтайын. Қазір «кәсіппен айналысам, жеке кәсіпорын ашам» деген жастарға облыс әкімінің гранттары бөлінеді. Мысалы, соны жеңіп алуға тоғыз ауданнан жастар түгелдей түспейді. Оның үстіне ауыл жастарына бөлінетін аудан әкімінің гранттары бар», — деп бір мәселенің шетін шығара кетті.

Жалпы, жастар мемлекеттік грант бөлісіне неге немқұрайлы қарайды. Оны иемденуге облыстың түкпір-түкпіріндегі тоғыз ауданнан жастардың түгелге дерлік түспеуі қалай? Әлде біздің жастар өз бетінше жеке кәсіпкер атануға құлықсыз ба? Болмаса, жеке кәсіппен айналысуға жастардың кәсіби білігі жеткіліксіз бе? Жастардың бұл енжарлығының басты себебі, мемлекеттік грант конкурсына қатысушыларға жарияланымның азығы емес пе деген сұрақтар туады. Бірақ, бұл сұрақтар форумнан тыс қой... Форум салтанатты түрде өтуі тиіс.

Пленарлық мәжілістен кейін әр ауданнан келген форум делегаттары жеке-жеке үш сек-

цияға бөлінді. Әр секцияға делегаттар жиырма-отыздан қатысты. Бірінші секция: «Жастардың психологиялық жас ерекшелігі». Екінші: «Лайықты 20 қадам», үшінші: «Әлеуметтік жобаларды әзірлеу және қорғау». Әр секцияның жұмысы жастарға әлеуметтік бағыт-бағдар берді десе болғандай. Атап айтсақ, үшінші секция қатысушылары топ-топқа бөлініп, әзірлеген әлеуметтік жобаларын ұсынды. Онда ауыл мәселесіне байланысты мынадай проблемалар көтерілген. Шалғай ауылдарда байланыс жүйесінің нашарлығы. Байланыс жүйесі ретке келмеген соң, ақпарат тапшылығы туындайды. Ал, қазір ақпаратсыз заман көшіне ілесу — ат бар да жаяулап, көлде жүріп шөлдеумен тең. Сондай-ақ, осы секциядағы ұсынылған екінші жоба да алғашқысымен мазмұнда. «Мысалы, «Дипломмен — ауылға» бағдарламасы бойынша жастар аймақтық елді мекендерге ат басын тірегісі келеді-ақ. Бірақ, кейбір аудандардың өзінде (мысалы, Ұлытау ауданында) мәдени-сауықтыру, тіпті, спорттық орталықтардың жоқтығы кежегенді кері итереді», — дейді қатысушылар.

Осындай түрлі маңызды мәселелер талқыға түсті. Енді оны елеп-екшеп, жоғары жаққа жеткізу — «Жас Отан» жастар қанаты төрағасына тікелей қатысты.

Секция жұмыстары аяқталған соң форум делегаттары үлкен экраннан «Жажүрек мың бала» кинофильмін тамашалады. «Сарыжайлау» кинотеатрының демеушілігімен әкеп, қойған ұйымдастырушыларға жастар алғысын айтып жатты.

Ертесіне ел мерейін асыруға талпынған жастар Ағадыр кентіндегі Төлеубай Жұматаев атындағы футбол алаңының ашылуына куәгер болды. Алаңның салтанатты ашылуынан кейін форум делегаттарынан құралған «Жастар» командасы мен жергілікті Ағадыр кентінің командасы арасында футболдан достық кездесу өтті. Екі команда жеңімпаздарға арнайы тағайындалған «Жастар» кубогына

таласты. Жастық жігердің тегеурінін танытар тұс та осы еді. Алыстан шаршап келген аудан жастары Ағадыр командасына бірден есе жіберді. Бірақ, еңселері түскен жоқ. Еркелеп жүріп бір гол салды әйтеуір. Есеп: 8 де 1. Сөйтіп, Ағадыр командасы жеңіске жетті. «Жастар» командасы қарымта салған жалғыз голын місе тұтты.

Бұдан кейін жастар ат басын «Ағадыр локомотив депосына» тіреді. «Ырыс» ЖШС-ға қарайтын өндіріс орнында 200 адам жұмыс істейді. Жұмыскерлердің 30 пайызын 29 жасқа дейінгі жастар құрайды. Аталмыш орын 13 цехтан тұрады. Алғаш 1937 жылы паровоз жөндеу цехы болып ашылған өндіріс орны 1957 жылдан тепловоз жөндеу цехы, 1982 жылдан бері электровоз жөндеу цехы болып өзгертілген. Бұл жерде электровоздың басынан аяғына дейін жөндейді. Дәл жанында «Ағадыр доңғалақ жөндеу цехы» бар. 1997 жылы құрылған цех электровоз доңғалақтарын жонумен айналысады. Республика бойынша төрт цехтың ішіндегі әндемдісі осы. Иіңе көнбес шойын, болатты ағаштай жонып, жүндей түтеді. Әр бөлшектің маманы жастарға жөндеу, жону жұмыстары жайында егжей-тегжейлі түсіндіріп, көрсетті. Пойыз вагондарын тартатын электровоз ішін енді көргендері де бар. «Көрмегенге көл таңсық» дегендей. «Ырыс» ЖШС ғимаратының акт залында цех басшыларымен аз-кем сұхбаттан соң, әркім өзіне керекін түйіп, кете барды.

Экскурсияның соңы Ағадыр балалар және жасөспірімдер спорт мектебімен тәмамдалды. Үлкен спорт мектебін көріп, тамашалаған жастар ғимараттың алдын кішігірім концертке айналдырды. Шет ауданының әкімі Рысқали Әбдікеремке форумның өтуіне ұйытқы болғаны үшін Құрмет грамотасы берілді. Сол жерде жастар жалауы жаңарқалықтарға табысталып, Әнұран шырқалды. Келесі жылғы кезек Жаңаарқа ауданында.

ЖАНБЕК ӘЛИМАН,
ҚАРМУ МАГИСТРАНТЫ

Года к суровой прозе клонят

Встреча с выдающимся поэтом, народным писателем Казахстана, постоянным представителем РК при ЮНЕСКО, обладателем звания «Человек XX века» Олжасом Сулейменовым войдет в число важнейших культурных событий года для студентов КарГУ им. Е. А. Букетова.

Перед началом встречи Олжас Омарович возложил цветы к памятнику Евнею Букетову. Заглянул в залы истории КарГУ. Позже, уже на встрече со студентами и преподавателями, поэт будет вспоминать, как в 80-е годы, когда он впервые стал депутатом Верховного Совета ССР, он брал на себя обязательства достроить корпуса карагандинского университета и внимательно следил за исполнением своего обещания, помогая на самом высоком уровне.

Встреча открылась приветственным словом ректора КарГУ профессора Еркина Кубеева. В торжественной обстановке поэту было присвоено звание почетного профессора Карагандинского государственного университета им. Е. Букетова. Преподаватели, студенты, гости университета получили возможность в непринужденной обстановке обсудить проблемы развития мировой и отечественной литературы, тенденции социальных процессов в современном мире. Начинающие поэты и писатели задавали многочисленные вопросы, получали практические рекомендации, обменивались мнениями. Их интересовало все — от имен казахстанских писателей и поэтов, чье творчество достойно стать мировым по своему значению, до проблем философских и филологических наук, о роли поэта в истории страны до значения литературы в регулировании межконфессиональных и межэтнических проблем. Одна из студенток со сцены прочитала стихи Олжаса Сулейменова «Аз те обичам» о любви, чем, несмотря на заявление 76-летнего поэта о том, что его года к суровой прозе клонят, вызвала его ответное же-

вание вспомнить поэтов-шестидесятников и продекларировать отрывок из любимой казахстанцами поэмы «Земля, поклонись человеку!»

А еще на этой встрече поэт дал обещание закончить свою книгу, выхода которой уже давно ждут и историки, и филологи: «Уже больше 30 лет работаю над книгой «1001 слово» и никак не могу с ней расстаться, все откладываю ее завершение на потом. Это своего рода этимологический словарь, где рассматриваются схемы образования слов с самых первых языков человечества. Думаю, это будет интересная и полезная книга, потому что история слова — это история развития человека, его мыслительного аппарата. Он развивается — и все нюансы отражаются в слове. Никакие археологические сокровища не сохраняют столько информации, сколько сбережено в простом слове».

Поделится известный писатель-литературовед своим мнением и относительно сегодняшнего состояния литературы. Он с сожалением констатировал, что некогда СССР был самой читающей страной в мире. Сейчас же литература пребывает в кризисе. И эти проблемы планируется обсудить на ближайшем съезде писателей Казахстана, который состоится уже этой осенью.

Конечно же, вспомнил поэт и общественный деятель об антиядерном движении «Невада —

Семипалатинск», которое он возглавлял долгое время: «В 1989 году я приехал в Караганду участвовать в шахтерских митингах и в конце концов увез резолюцию этих митингов в Москву. 130 тысяч шахтеров подписали обращение о закрытии ядерного полигона. Выступил в Верховном Совете на сессии и призвал проголосовать за документ о закрытии Семипалатинского полигона. В это время у нас уже была создана парламентская группа за безъядерный мир численностью в треть парламента. Правительство долго рассматривало резолюцию и не принимало решения о закрытии полигона вплоть до августа 1991 года, когда указом Президента Нурсултана Назарбаева полигон был закрыт. До сих пор я признателен шахтерскому городу за столь мощную поддержку антиядерной политики, которая решила судьбу не только Казахстана, но и мира. Сейчас к Казахстану относятся как к стране, которая первой отказалась от ядерного оружия». На вопрос о том, за что он борется сейчас, Олжас Сулейменов ответил, что борется с отжившими идеями и представлениями о человеке и о том, как он должен жить. В конце встречи поэту, ученому и дипломату было присвоено почетное звание профессора КарГУ.

Татьяна ГОЛУБЦОВА

Student news

Учиться у поэта!

На встрече с легендарным Олжасом Сулейменовым многие студенты и преподаватели искали ответы на интересующие их вопросы. Встреча проходила в форме открытого и искреннего диалога. Но были среди аудитории и те люди, которым хотелось выразить свое искреннее уважение поэтическому творчеству Олжаса Омаровича. Студентка второго курса филологического факультета Индира Дюсикенова попросила у гостя разрешения прочитать его стихи о любви «Аз те обичам». Стихи звучали так естественно и проникновенно, что поэт сам даже сам начал негромко проговаривать звучащие со сцены строки, а в завершение поблагодарил девушку и подписал ей принесенную книгу «Аз и Я» на память. Теперь Индира верит, что это событие — для нее не случайность.

— Как ты решилась на такое яркое выступление?

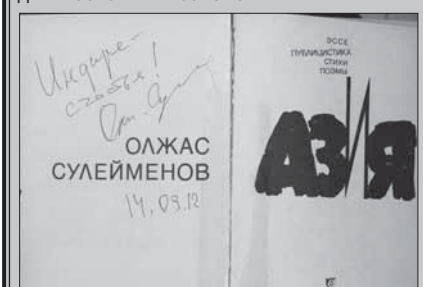
— Так как большинство из присутствующих задавали вопросы, я задумалась, какой вопрос задать. И поняла: каким бы ни был вопрос, ответ на него я найду в творчестве Олжаса Сулейменова. Находясь в зале, я посоветовалась с друзьями и преподавателями, и они мне подсказали прочитать его стихотворение. Ведь как автору ему было бы очень приятно услышать свое произведение, так и оказалось на самом деле. А вот стихотворение я выбрала то, которое мне было самым близким по духу. Мне аплодировали стоя, и для меня это было выше любых похвал. А Олжас Омарович подписал мне книгу. Теперь эта книга будет моей настольной, книгой вдохновения, и я думаю оставить эту книгу потомкам.

— Когда ты познакомилась с творчеством Олжаса Сулейменова?

— В школе, а серьезно увлеклась его творчеством буквально в прошлом году.

— Какая из сторон его деятельности тебя интересует больше? Ведь он поэт, писатель-публицист, ученый, дипломат, а с сегодняшнего дня — профессор нашего университета.

— Прежде всего, он для меня поэт, но и его публицистическая деятельность мне тоже близка. Что касается его дипломатических обязанностей, то я с ними не сталкивалась. Если же учесть, что теперь мой любимый поэт еще и профессор нашего университета, то было бы замечательно, если бы Олжас Омарович прочитал курс лекций на нашем факультете. Возможно, тогда мы, обогатившись его опытом и знаниями, смогли бы создать на филологическом факультете сообщество молодых поэтов и писателей.

А. КОЛПАКОВ, СТУДЕНТ ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА

Олжас Омарович Сулейменов — поэт, писатель-литературовед, общественно-политический деятель Казахстана, дипломат. Пишет на русском языке.

Родился в семье офицера казахского кавалерийского полка, репрессированного в 1937 году. Окончил геологоразведочный факультет Казахского госуниверситета. Последние годы учебы совмещал с работой в геологоразведочных партиях. Затем учился в Литературном институте им. А.М.Горького в Москве на отделении поэтического перевода. Был литературным сотрудником газеты «Казахстанская правда», главным редактором сценарно-редакционной коллегии киностудии «Казахфильм», заведующим отделом журналистики в журнале «Простор». Работал секретарем правления Союза писателей Казахстана и занимал должность председателя Казахского комитета по связям с писателями стран Азии и Африки.

Литературные достижения

Широкую известность в литературной среде Сулейменов получил весной 1961 года. 11 апреля осведомленный о событиях на Байконуре редактор газеты «Казахстанская правда» Федор Боярский заказал ему стихи про полет человека в космос. За ночь Олжас набросал несколько строк и 12 апреля, когда объявили о полете Гагарина, стихи вышли в газете, а листовки с этим текстом разбрасывали с самолетов над Алма-Атой и другими городами Казахстана. Впечатленный эпохальным событием, поэт за неделю превратил эти стихи в поэму «Земля, поклонись человеку!», и уже в мае она вышла в свет. Поэма получила премию ЦК комсомола Казахстана. На волне этого успеха вышел первый сборник стихов Сулейменова «Аргамачи». А сборник «Доброе время восхода» удостоился премии ЦК ВЛКСМ.

Олжас Сулейменов: кто есть кто?

Литературоведческая деятельность

Сулейменов известен также как автор ряда работ, посвященных «Слову о полку Игореве». Он заинтересовался этой темой еще в 1960 м, будучи студентом Литературного института, публиковал работы о «Слове» с 1962-го. Тема его дипломной работы по исторической грамматике — «Категория одушевленности и неодушевленности в «Повести временных лет», а тема его кандидатской диссертации в аспирантуре уже на кафедре русской филологии КазГУ (1963–1966) — «Тюркизмы в «Слове о полку Игореве». Общая линия работ Сулейменова была направлена на выявление в «Слове» обширных пластов тюркской лексики и целых тюркских фраз, в дальнейшем искаженных при переписывании, и получила наиболее законченное выражение в получившей большую известность книге «Аз и Я. Книга благонамеренного читателя» (1975), где предлагается также собственная концепция исторического контекста «Слова», ряда событий и т. п.

О своей концепции Сулейменов говорил: «Я впервые заявил, что «Слово о полку Игореве» было написано для двуязычного читателя двуязычным автором. Допустим, русским, который владел и тюркскими языками. Значит, на Руси тогда существовал билингвизм. Я, как ни странно, оказался первым двуязычным читателем «Слова о полку Игореве»...

Общественная деятельность

В 1989 году Олжас Сулейменов стал инициатором и лидером народного движения «Невада — Семипалатинск», целью которого было закрытие Семипалатинского ядерного полигона и других ядерных полигонов мира. В предвыборной программе кандидата в народные депутаты СССР, первого секретаря правления Союза писателей Казахстана Олжаса Сулейменова (1989 г.) первым пунктом стояло запрещение атомных испытаний в Казахстане. И в феврале 1989 года Олжас Сулейменов выступает по телевидению с обращением к народу Казахстана, а затем на митинге у здания Союза писателей в Алма-Ате объявляет о создании антиядерного движения «Невада — Семипа-

латинск». За месяц было собрано 4 миллиона подписей в поддержку запрета на ядерные испытания. Летом того же года Олжас Сулейменов выступает на I Съезде народных депутатов СССР, на котором сообщает о целях и требованиях движения. После того как 19 октября 1989 года были остановлены испытания под Семипалатинском, в мае 1990 года прошел первый «Антиядерный конгресс» без участия государства, потому что в то время у государства и у движения были разные цели: общество требовало остановить испытания, государство СССР — продолжить. Указом Президента Н.А.Назарбаева 29 августа 1991 года был окончательно закрыт полигон и последовал международный мораторий на испытания ядерного оружия: остановились ядерные испытания на полигонах Новая Земля (Россия), Невада (США), на атолле Муруроа (Франция) и озере Лобнор (Китай). Был подписан большинством стран Договор о нераспространении ядерного оружия. В память о создании народного антиядерного движения «Невада — Семипалатинск» у входа в здание Союза писателей Казахстана был установлен гранитный куб с памятной надписью. После такого успеха движение переросло в политическую партию «Народный конгресс Казахстана» (1991–1995). И все эти годы Сулейменов был ее лидером.

Дипломатическая деятельность

В 1995 году Сулейменов принял предложение Президента Назарбаева уйти из политики и перейти на дипломатическую работу. Он стал Чрезвычайным и Полномочным Послом Казахстана в Италии и по совместительству — в Греции и на Мальте. И уже в мае 1997 года президент Италии Оскар Луиджи Скальфаро прибыл в Казахстан с первым официальным визитом для подписания договора о дружбе и сотрудничестве между двумя странами. Аналогичный документ на Азиатском континенте Италия имела только с Японией. С 2002 года и по настоящее время Сулейменов — постоянный представитель Казахстана в ЮНЕСКО (Париж).

МАТЕРИАЛ ПОДГОТОВЛЕН НА ОСНОВЕ САЙТА WWW.ENCYCLOPEDIA.KZ

Болашақтың байыпты бағдарламасы

Оқу жылының басында Назарбаев университетінде Мемлекет басшысы Н. Ә. Назарбаев «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты интерактивті дәріс оқыды. Республиканың түрлі аймақтарынан білім және ғылым саласының 13 нысаны байланысқа қосылды. Интерактивті тәртіп бойынша дәріс тыңдаушы қауым Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаевқа көкейде жүрген сауалдарын жолдап, тұщымды жауап алды.

Айтулы дәрісте Елбасы постиндустриалды қоғамға бағыт алған әлем алдындағы жаңа жаһандық өзгерістерге кеңінен тоқталып, адам өмірін сапалы биікке көтеретін ғылыми-техникалық прогрестің жетістіктеріне бағытталған жаңа экономиканың іргесі қаланғанын атап өтті. Экономика қарыштап дамып, ел еңсесін тіктеу үшін білікті кадрлар ауадай қажет екені ақиқат. XXI ғасыр ғылым және технологиялық білімнің ғасыры. Осы орайда Президентіміз ғаламдық деңгейдегі Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігі тек біліммен, ғылыммен ғана өлшенетінін бек қадап айтты. Сапалы білімнің қайнары балабақшадан басталатынын ескерген Елбасы 2015 жылы тұрғындардың қажеттілігіне байланысты балалардың 74 %-ын, ал 2020 жылы 100 %-ын мектепке дейінгі білім берумен қамтамасыз ету керек деген тапсырма берді. Президентіміз студент тарапынан қойылған өндірістік тәжірибеге қатысты сауалға «Мен өзімнің «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына 20 қадам» атты мақалада адами капитал сапасына, әрбір адамның кәсіби деңгейіне, кадрлардың нарық қажеттілігіне жауап беруі тиістігіне бекер назар аударған жоқпын. Студенттерді өндірістік тәжірибеден, тағылымдамадан өткізу кәсіптік оқытудың негізі болып табылады. Бұл мәселені шешудің бір жолы — қазақстандық кәсіптік оқыту саласына дуалдық жүйені енгізу... Техникалық және кәсіптік білім беретін оқу орындарының материалдық-техникалық базаларын нығайту — еліміздің білім саласын дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының негізгі бағыттарының бірі» деп толыққанды жауап берді.

Адал еңбек, арлы ақыл, ақкөңіл жүрек, міне, осы адами үш қасиет мағыналы өмірдің негізі. Оларсыз ынтымақ пен келісімге қол жеткізу мүмкін емес. Жас деген жанартау. Жастардың қолынан бәрі келеді. Талаптың тұлпарына мінген қайратты, жігерлі жастың өмірден өз орнын тауып, жаңа ашылымдар ашатыны шындық. Жастардың табысы ел мерейін үстем ететін алғышарт. Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың кезекті интерактивті дәрісін тыңдап отырып осындай ой түйдік.

Мәди АЛДЕНЕЕВ,
ҚарМУ студенті

Тіл тағдыры — ел тағдыры

«Тілім — тірегім, соғып тұрған жүрегім». Әлбетте, жүрек шіркіннің туған тіл дегенде тулары хақ. Әй, бірақ бұған күмәнім бар. Көз көріп, құлақ естіп жүр туған тілдің теперіш көріп, тілім-тілім күй кешіп жүргенім. Бұған кім кінәлі? Адастырып алжастырған қу заман ба, әлде өзге тілдің көсегесін көгертіп, өз тілін тұншықтырған тасжүрек жетесіздер ме? Бәлкім, екеуі де болар...

Қазақстан халықтарының тілдері күніне орай білім ордамыздағы қазақ тілі практикалық курсы кафедрасының меңгерушісі филология ғылымдарының кандидаты, доцент Бақыт Манатқызы Айтбаевамен сұқбаттасқан едік. Өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін үйретіп жүрген Бақыт апайдың әңгімесі жанды жадыратты. Ағынан жарылып, адалдығын танытқан ұстаздың айтқандары көңілге қонып, бір қуантып тастады.

— Бақыт Манатқызы, сіз де ҚарМУ-дың түлегі екенсіз. Киелі қара шаңырақтағы туған тілдің ахуалын бір кісідей біледі-ау деген оймен өзіңізге арнайы келіп отырмыз. Қасиетті киелі шаңырақ қазақ тіліне қамқор бола алып жүр ме?

— Иә, ҚарМУ қабырғасында студенттік, аспиранттық өмірім өтті. Күні бүгінге дейін ҚарМУ-дан алыстап жыраққа кеткен емеспін. Содан бері, міне, аттай 20 жылдай уақыт өтіпті. Айттары бар деп елеп келгендеріңізге мың да бір рақмет! Әрине, тіл жанашыры, ғұлама ғалым Ебіней Арыстанұлы Бөкетов негізін қалаған білім ордасы әрқашан қазақ тілін қолдап, төрге оздырады. Қырық жылдың ішінде қазақ тілінің қадірі қашқан емес. Жыл жылғыған сайын туған тілге деген құрмет құтайып, иіп шаралар кен өріс алуға. Университетте қазақ тілін дамыту орталығы 2005 жылы ашылды. Міне, содан бері қаншама ізгі бастамалар қолға алынып, білім ошағы тарапынан қолдау тауып келеді. Қазақ тілін дамыту орталығы студенттердің тілге деген құрметін арттыруға сөзсіз ықпал етуде. Жалпы бұл орталықта тек қана студенттер ғана дәріс беріледі. Сонымен қатар қазақ тілін үйренем деген барлық университет құрамындағы оқытушылар мен қызметкерлерге де курстар ұйымдастырылған. Тегін курстан мүмкіндігінше қазақ тілін үйреніп, толықтай мағлұмат ала алады. Курс ашылғаннан бері де үш жүздей адам қазақ тілін оқып, өз деңгейлерін жетілдіріп, дамытып, сертификаттар алды. Қазіргі қазақ тілін оқыту орталығында 6 деңгейлік оқыту қолға алынған. Осы арқылы тілді білу деңгейлері анықталады. Жалпы қазақ тілін үйренуге ниет білдірушілер күннен күнге көбеюде. Түрлі мемлекеттік тілдің мәртебесін асқақтататын іс-шаралар, байқаулар ұйымдастырылып, қызығушылық пен қажеттілікті арттыруда. Облыс, Республика көлеміндегі осы тұрғыдағы әр сайыс, байқауларда ұшырған түлектеріміз жүдделермен оралуда. Міне, бұл — қуаныш, еңбектің еш кетпегені.

— Өзге ұлт өкілдерінің мемлекеттік тілге деген бейімдеушілік жағы айтарлықтай ма?

— 2008 жылдан бастап университетте көптілді білім беру орталығы ашылған. Көптілді білім беру мамандықтарында оқитын студенттерге арнайы пәндер қазақ тілінде жүргізіледі.

Білімдіге өріс кең

Мемлекет басшысының Назарбаев университетінде оқыған «Қазақстан білім қоғамы жолында» интерактивті дәрісі қоғамдық маңызға ие мәселелерді қозғау арқылы ел назарын бірден өзіне аудартты. Әдеттегідей, Президент еліміздің өсіп-өркендеуіне тікелей әсер ететін факторлар — ғылымға, білім беру саясатын қалыптастыруға, сондай-ақ заманауи жастарға, студенттерге қатысты өзекті мәселелерге кеңінен тоқтады.

Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев мақсат еткен қазақстандық ғылым және білім беру қоғамдастығы алдына қойылған тапсырмалар ел, жеке адам игілігі үшін оқу орындары мен ғылыми ұйымдардың қалыптастыру қызметіне бағытталған іс-қимыл

Сол себепті қазақ тіліне деген қажеттілік бар. Қажеттілік бар жерде тіл ешқашан өлмейді.

— Қазіргі кезекте қазақ тілінде жан-жақты ақпарат алуға мүмкіндік беретін әдеби-танымдық интернет-портал жобаларынан қайсыларын атап айтар едіңіз. Қазақ тілін қолдану аясын кеңейтудің жаңа мүмкіндіктеріне де тоқтала кетсеңіз?

— Иә, мына заман жаһандану заманы. Инновациялық жолмен интеллектуалды топ өкілдерін жетілдіретін ғаламтор билеген заман. Бүгінгі сорпа бетіне шығатын игі жақсыларымызбен ертеңгі болашағымыздың жаршысы, үкілеген ұрпағымызды қазақ тіліндегі әдеби-танымдық ақпараттармен қамтамасыз ететін интернет сайт желілерінен негізі abai.kz, masa.kz, kasyum.kz ақпараттық порталдарын атар едім. Қазір көпшілік керекті мәліметтерді кітаптан гөрі компьютерден оқығанды оңтайлы көріп, осы бір электронды құрылғының көмегіне жүгінеді. Заман талабы дейміз. Жалпы, қазіргі біздегі қуантарлық жағдай, еліміздегі етек алып келе жатқан ірі жоба — «мемлекеттік қызметшінің тілдік портфелінің» ашылуы болып отыр. Бұл тілді меңгерудің еуропалық стандарттарына сай жасалған. 1-ден 6-ға дейінгі деңгей қамтылып, грамматикалық анықтамалар, сөздіктер, тұжырымдама, жоба, негізгі оқулықтардың электрондық нұсқаларымен қатар бейнекурс, аудиоматериалдар да бар. Міне, бұл тілдік сапамыз бен қарым-қатынасымызды жақсартып, отансүйгіштік рухқа жетелейтін тамаша бастаманың баспалдағы саналады.

— Жазушы ағамыз Тұрсын Жұртпай: «Қазақтың басты жауы — мемлекет құрып отырған ұлтқа қарата биліктің қолданып отырған ұлтсыздыққа негізделген саясаты», — дейді. Ендеше, мемлекеттік тіл өз мәртебесіне жету үшін оның құқықтық негізі мықты болуы шарт. Осы тұста тілге қатысты салиқалы саясатқа көзқарасыңыз қандай деген сұрақ қоя кетуді жөн санап отырмыз.

— Ұлтты ұйытудың негізгі ұйытқысы — тіл. Тіл заңы бағдарламаларына бағынбаушылық, бұзушылық тіл саясатына жасалған сұғанақтық. Қазақстан Республикасы тіл туралы заңының 4 бабында «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі — қазақ тілі. Мемлекеттік тіл — мемлекеттің бүкіл аумағында, қоғамдық қатынастардың саласында қолданылатын мемлекеттік басқару, заң шығару, сот ісін жүргізу және іс қағаздарын жүргізу тілі» деп анық жазылған. Ендеше, ұзын арқан, кең тұсаумен жүре берудің қажеті шамалы. Ағамыз Ахмет Байтұрсынұлы: «Ұлттың сақталуына да, жоғалуына да себеп болатын нәрсенің ең қуаттысы — тіл. Сөзі жоғалған жұрттың өзі де жоғалады», — деген. Тіл көсегесін көгерту әрбір Қазақстан азаматының асыл борышы болып саналуы тиіс. Тіл тағдыры ел тағдырымен тең.

— Егеменді ел болып ершігімізді түзеп, еңсемізді көтергендейміз. Бұған да шүкір, тәубә! Десе де ел азат, жер азат, ал тіліміздің тіктелу деңгейі әлі де болса баяу сыңайлы. Сіздің ойыңызша ұлттық тілді дамытудың оңтайлы жағы, сірә, қайда жатыр?

— Ең бастысы, сол қазақ тіліне деген қажеттілікті туындату керек. Біз көп ұлтты зайырлы елміз. Әрбір қазақстандықтың мемлекеттік тіл

бағдарламасы болып табылады деп сеніммен айта аламын.

Елбасы атап айтқандай, бүгінгі таңда бүкіл әлем постиндустриалды даму кезеңіне көшу үстінде. Өмірдің талабы, алға жылжудың заңдылығы солай. Ғылыми-техникалық прогрестің жетістіктеріне бағытталған экономика білікті кадрларға сұраныс тудырып отыр. Ғаламдық деңгейде Қазақстанның бәсекеге қабілеттілігі тек біліммен, ғылыммен ғана өлшенеді. Заман талабына жауап бере алатын, инновациялық жобалар мен жоғары технологиялардың тілін түсіне алатын, болашаққа болжам жасап, бағалай алатын майталман мамандар ауадай қажет. Сондықтан білім жолында жүрген, ұстаз, ғалым деген ардақты лауазымды еншілеген жандар зор жауапкершілікті сезініп, жоғары кәсіби деңгейде білімі мен біліктілігі шыңдалған мықты мамандар дайындауды ұстаздық борышы деп білу керек.

ді өте жоғары деңгейде білуі — оның азаматтық, патриоттық, отансүйгіштік рухын оятатыны айқын. Айталық, егер магистратураның емтиханына қазақ тілі пәнін қосса, онда өзге ұлт өкілдері еріксіз қазақ тілін үйренеді. Жалпы алғанда, әрбір қазақстандық мемлекеттік тілде сөйлеуді өзінен бастау керек. Мысалы, дүкенге барып, қажетті затыңызды қазақша сұраңыз. Осы үрдісті дәстүрге айналдыру керек. Амалдың жоқтығынан қазақша тіл сындыруына тура келеді. Егер қоғам соны талап етсе, қажеттілік туындатса, онда тілді үйренеді. Бүгінде тілдерді қашықтықтан оқытудың өзіндік үлесі артып келеді. Әманда қазіргі жаһандану заманында ғаламтордың қанына қазақи рухты, тілді орнықты, дәлме-дәл сіңіру лазым. Ол — адалдық, ол — Отанға деген ізгі құрмет.

— Бақыт Манатқызы, сұхбат барысында тіл туралы толғамды ойлар айтылды. Көп рақмет, еңбегіңізге жеміс тілейміз! Тіліміз тұғырдан таймасын!

— Лайым солай болсын! Өздеріңе де табыс тілеймін!

P. S.: Қадыр Мырза-Әлі ағамыздың: «Ана тілің — арың бұл, Ұятың боп тұр бетте. Өзге тілдің бәрін біл, Өз тіліңді құрметте», — деген сөзі еске орала береді. «Өлімнен ұят күшті» деген рас екен. Өзгеден бұрын қазақ пен қазақтың қазақша сөйлеспегені өкінішті, ұят-ақ... Ананың алтын құрсағынан туып, уыздай пәк ақ сүтін емгендегі алғашқы ыстық тілдің қадір-қымбатын қалайша түсінбейміз?! Ол — туған тілің, ана тілің емес пе? Тіл байрағын биікке көтеріп жүрген рухымыз Мұхтар Шаханов «Ұлттық мүддеде бәріміз бір болып, әрқайсысымыз тілімізді сақтауға талпынбасақ құнымыз көк тиын» деді. Әрине, тіл барда ұлт бар, ұлт барда қазақ деген мемлекет бар. Ендеше, тіл — тұп тамыр. Тіл тағдыры — ел тағдыры. Тілі жоқтың — түгі жоқ. Бұл артық айтылған сөз емес.

Сұхбат соңында Валерия есімді Ақмола облысынан келген орыс қызбен ой бөліскен едім. Ділі, діні өзге болса да тілі қазақ қыздың айтқаны өз ана тілін өгейсітіп жүрген қандастарымызға ой салса екен.

Валерия Четверикова: Менің үйім Астана қаласында. Өзім осында заңгер мамандығы бойынша 1 курста оқып жүрмін. Үйдегілер негізі орысша сөйлейді, ал мен қазақ тілінде тілдескенді жақсы көремін. Қазақ достарым да жетерлік. Олар мені үнемі қолдайды. Қазақ тілін білмей мықты маман боламын деу қисынсыз. Мен Абай, Мұқағали оқуларына және тіл сайыстарына қатысып, жүдделі орындарға ие болдым. Жыл өткен сайын қазақша сөздік қорым молайып келеді. Қазақтың тілі өте бай, әуезді. Қолдану аясы кең қызығарлық тіл. Оны жете түсіну үшін қазақ халқының төл әдебиетімен сусындау керек.

Елбасы жастардың заманға лайық болуға деген ұмтылысы, сапалы білім алуға деген құлшынысы көңіл қуантады деп атап айтты. Бүгінгі таңда білімге ұмтылған ізденушілер үшін мемлекет тарапынан барлық жағдай жасалынып отыр. Табысқа жету тек талапкердің ерік-жігеріне, білім-білігіне ғана тікелей байланысты.

Елбасының қазақстандық ғалымдардың әлеуметтік мәртебесін көтеріп, білім мен ғылымға кең жол ашу керек деген бастамасы білім мен ғылымды өміріне азық еткен жандардың жүрегіне жылу ұялатты. Ғылымға кең арналы жол ашылса, ғалымдарымыздың тасы өрге домалап, мемлекетіміздің мерейі үстем болатыны хақ.

МЫРЗАБЕК БАЙКЕНОВ,
ХИМИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯ КАФЕДРАСЫ
ПРОФЕССОРЫ

Каким будет наш путь к обществу знаний

Научно-практическая конференция «Образование и наука в постиндустриальном мире» прошла в КарГУ им. Е. А. Букетова. Мероприятие было посвящено обсуждению и реализации основных положений программной статьи Президента РК Н. А. Назарбаева «Социальная модернизация Казахстана: двадцать шагов к обществу всеобщего труда» и лекции «Казахстан на пути к обществу знаний».

Конференцию открыл первый проректор КарГУ профессор Жумашев Р. М. Он в своем выступлении отметил основные направления развития системы образования и социальной сферы, заявленные в выступлениях Н. А. Назарбаева. А затем в докладах преподавателей нашего университета эти темы были продолжены и уточнены. Доктор философских наук Карипбаев Б. И. обратился к теме духовного воспитания молодежи. Он рассмотрел необходимость введения в программу университетского образования на правах компонента по выбору такого предмета, как религиоведение. Это позволит воспитывать молодое поколение в рамках понимания истории развития религий и делать более осознанный выбор в своей жизни.

К теме повышения качества образования обратилась декан факультета философии и психологии Сабирова Р. Ш. Она говорила о путях повышения эффективности образовательных программ, о необходимости внедрения интерактивных методов обучения в практику преподавателей вуза. Проблему правовой культуры подняла в своем выступ-

лении начальник отдела правового обеспечения и внутреннего аудита Захарова С. В. Она подняла острую тему трудового права и возможности реализации своих прав студентами и выпускниками университетов. Также в ее докладе говорилось об усилении ответственности работодателей за молодых специалистов, которых они принимают на работу. Слова благодарности Правительству Казахстана прозвучали из уст молодого ученого, старшего преподавателя кафедры радиопериферии и электроники Афанасьева Д. А. Он подчеркнул, что сейчас у молодежи

Казахстана много возможностей реализовать свой творческий и научный потенциал. В частности, сам Дмитрий в данный момент реализует несколько грантовых проектов, финансирование которых осуществляется Министерством образования и науки.

Конференция проходила в интерактивном режиме. В прениях участвовали сотрудники, магистранты и студенты КарГУ. По итогам мероприятия была принята резолюция.

Соб. инф.

Науку нам нужно делать вместе

Таков был лейтмотив встречи иностранных преподавателей и руководителей КарГУ. Новые аспекты академической мобильности были представлены ректором КарГУ профессором Кубеевым Е. К. на встрече с приглашенными профессорами из вузов дальнего и ближнего зарубежья.

В 2012 году наш университет посетит более 20 человек. Приглашенные профессора работали и будут работать на таких факультетах, как физико-технический и химический, философии и психологии, филологический и иностранных языков, экономический и юридический и др. На встрече присутствовали 8 приглашенных профессоров из России, Украины, Болгарии, Румынии, Чехии, Португалии. Ректор, приветствуя гостей, отметил, что наш университет активно включен в Болонский процесс. И сейчас в нашем вузе активно реализуется программа академической мобильности, благодаря которой студенты КарГУ имеют возможность пройти обучение в зарубежных университетах, а преподаватели зарубежных вузов приглашаются для чтения лекций и проведения совместных научных исследований в наш университет. «Мы на уровне нашего региона призваны решать проблемы инвестиций в будущее высшего образования, обеспечения его качества для всех, расширения трудоустройства в соответствии с запросами Европы», — отметил в

своем выступлении ректор КарГУ. — В числе основных вопросов также укрепление мобильности для лучшего обучения, имеющее важное значение для обеспечения качества высшего образования, повышения занятости студентов и расширения трансграничного сотрудничества в рамках европейского пространства высшего образования и за его пределами».

Надо отметить, что приглашенные профессора готовы не только провести курс лекций для наших студентов, но затем продолжить сотрудничество как в сфере образования, так и в сфере науки. Например, гости из Уральского государственного экономического университета отметили, что хотели бы пригласить студентов и магистрантов КарГУ для участия в Евразийском экономическом форуме молодежи. «У ваших студентов высокий творческий потенциал, стремление к новому, особый подход к исследованиям с опорой на экономический опыт вашей республики», — отметила доктор экономических наук Ирина Ткаченко.

«КарГУ имеет очень хорошую материально-техническую базу как для обучения, так и для проведения научных экспериментов», — дал оценку нашему университету доктор физико-математических наук Ищенко Александр Александрович, профессор Института органического синтеза НАН Украины. Его восхитили залы и учебные аудитории,

оборудованные интерактивными досками, и лаборатории химического и физико-технического факультетов. Он также обратился к нашим ученым с предложением провести совместные исследования в области создания энергосберегающих люминесцентных материалов, которые позволят использовать солнечную энергию для самых различных нужд.

Доктор психологических наук, профессор Академии МВД Республики Болгария Бойко Ганчевски заметил, что ему вместе с казахстанскими коллегами хотелось бы «делать науку, а не силлабус», и предложил создавать совместные учебники, проводить научные исследования в различных сферах, например, написать учебник по юридической психологии.

«Окном в Европу» назвал ректор сотрудничество университета с чешскими вузами. Многие студенты и магистранты КарГУ проходили повышение квалификации в университетах Чехии, тесные научные связи установлены между учеными Караганды и Праги. В сентябре в нашем вузе лекции на экономическом факультете и факультете философии и психологии читали представители Университета экономики в Праге. Так, ассоциированный профессор Владимир Пророк прочитал курс лекций по теме «Разрешение политических конфликтов».

Соб. инф.

Мы приводим график пребывания зарубежных профессоров в КарГУ им. Е. А. Букетова на октябрь 2012 года. Время проведения лекций можно уточнить на факультетах и в управлении послевузовского образования.

Classic Inorganic Chemistry, Structure Determination of Compounds using X-ray Diffraction (crystallography), Structural Inorganic Chemistry, Stereochemistry	Павел Войтышек, кандидат химических наук, ассоциированный профессор	Карлов Университет в Праге	Чешская Республика	21 сентября – 21 октября
«Проблемы и направления современного языкознания»	Яковенко Екатерина Борисовна, доктор филологических наук	Институт языкознания РАН	Российская Федерация	22 сентября – 7 октября
European Integration	Габриела Ганева Белова, доктор PhD, ассоциированный профессор, декан факультета права и истории	Юго-Западный университет «Неофит Рильский»	Болгария	24 сентября – 09 октября
Corporate Finance and Valuation	Владимир Рудны, доктор PhD	Университет экономики в Катовицах	Польша	28 сентября – 21 октября
The most important plant diseases for consumers; The effect of climate change for plant diseases; Basic procedures in the Diagnostics of Plant Diseases	Войцех Пуш, доктор сельскохозяйственных наук	Ученый Вроцлавского университета окружающей среды и наук о жизни	Польша	29 сентября – 29 октября
«Городская логистика»	Яцен Шолтысек, доктор экономических наук, профессор	Экономический университет в Катовицах	Польша	29 сентября – 20 октября
Introduction to technology and characterization of carbon porous materials based on solid fossil fuels	Радостин Николов, кандидат химических наук, ассоциированный профессор	Университет химической технологии и металлургии	Болгария	2 октября – 29 октября
An engineering method for investigation of 6compound planetary gear trains	Димитр Караванов, доктор PhD	Университет химической технологии и металлургии	Болгария	20 октября – 10 ноября

Образовательный канал «Білім» – новые возможности в образовании

В Назарбаев Университете в рамках проведения интерактивной лекции Президента Республики Казахстан состоялся запуск первого казахстанского образовательного канала «Білім».

Напомним, что канал «Білім» создан специально в рамках национальной программы цифрового телевидения. Миссией образовательного телеканала являются просвещение, популяризация науки и привлечение как можно большего числа талантливых людей в высшие учебные заведения и приоритетные области науки.

Канал «Білім» станет важнейшим инструментом в реализации программы главы государства по развитию образования и науки, социальной модернизации страны, построения общества всеобщего труда.

На первом этапе телеканал «Білім» будет вещать через национальную спутниковую систему Otav TV и через цифровое эфирное телевидение, позже канал будут транслировать казахстанские кабельные операторы.

Вещание телеканала «Білім» будет производиться на трех языках: казахском, русском и английском. Контент телеканала рассчитан на широкую аудиторию — от учащихся и преподавателей школ и вузов до любителей познавательных телевизионных программ о достижениях науки и техники.

На телеканале «Білім» будут транслироваться уникальные лекции крупнейших казахстанских ученых, а также ученых с мировым именем, научно-популярные программы, познавательные документальные сериалы, программы о высшем, среднем и дошкольном образовании.

Директор канала «Білім» — Газиза Жаппарова. В 2005 году Жаппарова продолжила свою карьеру на телевидении в должности вице-президента ТРК «Шахар». В 2006 году она приняла участие в создании нового проекта — делового популярного журнала для казахстанских предпринимателей «Совет директоров». Также она занимала должность коммерческого директора Седьмого телеканала. В феврале 2007 года Жаппарова стала коммерческим директором — членом правления АО «РТРК «Казахстан». В феврале 2011 года Жаппарову пригласили на должность руководителя отдела кинопоказа и студии дубляжа в АО «Агентство «Хабар». Теперь ее новая вотчина — образовательное телевидение.

«Наша главная задача — даже о сложном рассказывать легко и просто», — говорит директор телеканала «Білім» Газиза Жаппарова. — Главное правило для нас — доступно и ясно излагать материал, применять в производстве программ новые знания, информацию и технологии. К примеру, мы планируем активно использовать аниме-эффекты, особенно для младшей группы зрителей, инфографику и другие графические видеоэффекты. Мы хотим дать новый виток стремления к знаниям у казахстанцев. Мы готовы вместе с нашей аудиторией изобретать, осуществлять мечты о новых открытиях, раскрывать тайны мироздания, реализовывать новаторские идеи».

По МАТЕРИАЛАМ САЙТА EDU.GOV.KZ

Ақпараттар тасқыны

«Білім» — өмір шырағы

Жаңа оқу жылының басында Президентіміз Н. Ә. Назарбаев «Білім» телеарнасының тұсауын кесті. Бұл жоба Елбасының елімізде білім беру сапасын арттыру мен ғылымды дамыту жөніндегі тапсырмаларына сәйкес қолға алынса, арнаның алдағы атқаратын міндеті де сол идеямен сабақтасып жатыр. Білім беру мен ғылымдағы жетістіктерді таныстырып, насихаттау, талантты жастарды тарту, елдің ғылыми әлеуетін барынша көтеру. Сонымен қатар, жалпы көпшіліктің білім деңгейін көтеруді, кейінгі өсіп келе жатқан жас буынға үлгі-өнеге танытуды, олардың кәсіби біліктілігін арттыруды, мемлекеттік тілдің дамуын жеделдетуді мақсат тұтады. Ол қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде хабар таратады. Телеарнаның контенті кең аудиторияны қамтиды — мектеп оқушыларынан бастап, жоо ғалымдарына дейін, ғылым мен техниканың жаңалықтарына жаны құштар барлық көрерменнің көзайымына айналады деп күтілуде. «Білімнің» бағдарламасы арқылы қазақстандық ірі ғалымдардың тағылымды оқулары өтіледі десек, жаңадан хабар тарату мүмкіндігіне ие телеарна өзінің алғашқы жұмысын Елбасы дәрісін тікелей трансляциялаудан бастады. Айта кететін тағы бір жайт, оқу-ағарту саласындағы отандық телеарнаның мақсаты — білімді насихаттаумен бірге жер-жердегі дарынды жастарды жоғары оқу орындары мен ғылымның басым бағыттарына бейімдеу, білім биігіне талпынған әрбір жеткіншекке ілім-ғылымның қолжетімді болуын қамтамасыз ету және де оқытушылар қауымының рухани, әдістемелік көкжиегін кеңейтуге жол ашу болып табылады.

Ойы — ордалы, сөзі — сұңғыла

Көзі қарақты оқырманға Қойлыбай Асановтың есімі жақсы таныс. 2011 жылы филология ғылымдарының докторы атағын алып, «Айтыс өнерінің публицистикалық сипаты» атты монографиялық еңбегі жарық көргенде бір сүйіншілегенбіз. Міне, биыл, жақында ғана шыққан «Сөз өнері және журналистика» атты кітабын парақтадық.

«Алыстан алты жасар бала келсе, алпыстағы шал барып сәлем беретін» қазақ елі ақпаратқа, жаңалыққа әріден, қадым замандардан құштар-тұғын. Бабаларымыз осынау ұлан-ғайыр алқапты тек ақ білектің күшімен, ақ найзаның ұшымен ғана қорғап қалмаған. Сол уақыттың өзінде елдің о шеті мен бұл шетіндегі алыс-жақын ағайын ақпарат алмасып отырған бір-бірімен. Әйтпесе, ұшы-қиыры жоқ далада шашырап жатқан елді билеп тұра алмас еді». Дәріс сабағын дәл осындай сөздермен бастайтын Қойлекең журналистика мамандығының студенттері мен магистранттарына арналған оқу құралында жоғарыдағы ойларына дендей түсіпті. Шынында да, сөз өнерін адамзаттың асыл қасиеті деп білетін қазақ еліне журналистика жиырмасыншы ғасырда келді деу — қате түсінік. Ұлтымыздың баға жетпес құнды жәдігерлері — батырлар жыры, би-шешендер сөзі, айтыс өнерінен сол кездегі елдің тыныс-тірлігі, хал-ахуалы қылаң береді. Тіпті, сонау ерте замандарда тасқа қашалған Күлтегін ескерткішіндегі жазбалардың өзінен ұлттық публицистикамыздың иісі аңқып тұр. Автор аталмыш оқу құралында қазақ журналистикасының тұма бастауын, міне, осындай мәйекті, мазмұнды жәдігерлерден таратады. Бұл кітап — жер жүзіндегі жұмыр басты пенде жаһандану үрдісіне жұтылып бара жатқанда, біздің ұлттық журналистикаға аса қажет дүние. Құндылығы да осында. Себебі, бәленбай ғасырлық тарихы

бар қазақ елінің сөз өнерінде журналистиканың небір жауһар дүниелері жатыр. Ендігі уақытта соны жүйелеп, болашақ журналистердің зердесіне құю парыз. Қараңыз, оны кітаптағы мына жолдардан аңғаруға болады: — Осыдан шамамен ХХХ ғасыр бұрын Еділдің шығысындағы ұлы Тұран жерінде мал баққан спитама жұртында, киіз туырлықты көшпелі Порушоспаның отбасында дүниеге келген, адамзат тарихындағы тұңғыш пайғамбар, ақын Заратуштра: «Біз тұлпарлары қанатты, Мәңгілік жарыққа — Күнге сыйынамыз. Күн жарық шашқанда, Күн жылу шашқанда, жүз мыңдағандар Құдіретті сезінеді. Содан соң Мазданың сыйлаған жерінде, жарық-нұр салтанаты үшін бақытын табады әркім, бақыт сыйлайды әркім». Автор көне түркілерге тән келісті жыр үлгілерінен сол кездің тынысы мен діни наным-сенімдерінен ақпарат алуға болатынын алға тартады.

Ішкі иірімдері іркес-тіркес үйлесіп, үн әуезділігі астасып жататын бұндай жырлар одан бері де жалғасын тапты. Басқасын айтпағанның өзінде, «Пайғамбар» өлеңінде М. Жұмабаев «Мен келемін, мен келемін, мен келемін, Күннен туған, ғұннан туған пайғамбар» деп, ұнжырғасы түсіп бара жатқан ұлтты рухтандырған жоқ па? Ғасырлар бойы жалғасын тапқан ұлттық поэзиядағы публицистикалық сарын — осы. Журналистика деген ұғым өткір сөз, өзекті проблемаға тұғыр болса, отыз ғасыр бұрын айтылған түркілік жыр әлі күнге өткір хәм өзекті. Ұлттық өнеріміздің үзілмей жеткендігінің көрінісі — бұл. Ендеше, өзге елдің қаңсығын таңсық көріп, еліктеп, солықтап қайтеміз. Өз еңбегінде автор осының бәрін жіліктеп айта білген.

Кітаптың екінші, үшінші тарауы «Шешендік сөз өнері және оның ұлттық журналистикадағы сабақтастығы» хәм «Тележурналистикадағы сөз өнерінің ма-

ңыздылығы» деген бөлімдерден тұрады. Оларда бүгінгі журналистиканың өзекті де көкейкесті мәселелері сөз болады. Мәселен, бұқаралық ақпарат құралдары көбейгенімен, тіл тазалығының сақталмауы. Кейбір облыс, қала, кенттерде ашылған ақпарат құралдарында журналистикадан бейхабар, хабар жазуға қабілетсіз адамдардың қызмет етуі. Сорақысы, солардың көбі ана тілдің уызына жарымағаны, өнер, әдебиеттен мақұрым болғандығы қатты қынжылтады. Кеңестік дәуірде көркем әдебиетті көп оқитын жастардың тілі таза, жатық болса, қазіргі студенттерде сөздік қордың аздығына, орысша ойлап, қазақша жазатындар алаңдаушылық туғызады. Сондықтан, автор журналистика мамандығын қалаушы талапкерлердің жазу шеберлігі мен сөйлеу мәдениетіне баса мән беру керектігін ескертеді. Бұл жерде Қойлыбай Асанов мамандыққа қабылданатын талапкер шығармасының мазмұны мен тілдік-стильдік ерекшелігін басты назарда ұстауды ұсынады.

Осы проблемаларды ұстаздық биіктен қырағы көзбен шалған автор мынадай қорытындыға келеді. Бала бесікте жатқанда, ананың әлдиі — бесік жырымен, одан кейін ауыз әдебиетіміздің мәйегі ертегі, жыр-дастандармен сусындап өссе, сұңғыладай шешен сөйлеп, терең ойлап, тәуір жазады. Ал, оларды естіп-білмеген, кекілі күнге күймеген, табаны жерге тимеген, «асфальтта» өскендердің тілі жұтаң, ойы бұлдыр күйде, ойсырап қала береді. Қазақ журналистикасына соғатын қауіптің бірі сол екенін емеурін етеді ғалым. Айналып келгенде, әңгіме ұлттық тәрбиеге келіп тіреледі. Тағы ұлы М. Әуезовке жүгінеміз. «Қазақ, ел болам десек, бесігіңді түзе».

Ж. ӘЛИМАН,
ҚАРМУ МАГИСТРАНТЫ

Тәрбие тал бесіктен басталады

Себебі, дана халқымыз қашан да ұрпақ тәрбиесін ұлттың тағдыры, ұлттың болашағы деп білген. Қазақтың заңғар жазушысы Мұхтар Әуезов: «Ел болам десек, бесігіңді түзе» деп айтқандай, еліміздің ертеңінің жарқын болуы балаларға берілетін тәлім-тәрбиеге тікелей байланысты. Сондықтан тәрбие мәселесіне байыппен қарап, ерекше көңіл бөліп, оған тиімді әдіс-тәсілдерді қолданып, қарастыру — әрбір ұжымның тапқырлығы мен іскерлігін, ізденімпаздығы мен шығармашылығын талап етеді. «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек. Тәрбиесіз берілген білім адамзаттың қас жауы, адамзатқа апат әкеледі» деген ғұлама ғалым әл-Фараби. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстанның» жаңашыл ұстазы осы екі үрдісті бірдей теңестіріп алып жүруі — оның шеберлігі мен іскерлігін көрсетеді.

Әсіресе мектепке дейінгі білім беру мекемелеріне қойылар талап зор. Өйткені, балабақша — білім беру жүйесінің бірінші сатысы ретінде балаларды мектепке даярлауда маңызды қызмет атқарады. Бала мектепке қаншалықты сапалы және уақтылы дайындалса, соғұрлым оның келешекте білім алуы нәтижелі болады.

«Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы» білім беру жүйесіне үлкен жаңалық және салмақты жауапкершілік жүктеді. Онда «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту — баланың жасын және өзіне тән ерекшеліктерін ескере отырып, оның толлықанды қалыптасуы үшін даму ортасын құратын үздіксіз білім берудің бастапқы деңгейін» құру талабы алдымызда тұр.

Үстіміздегі жылдың басында жарияланған «Әлеуметтік-экономикалық жаң-

ғырту — Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Елбасы Н. Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауында елдегі білім беру үдерісіне тәрбиелік мәнді енгізу қажеттігі сөз болды. «Оқыту үдерісінің тәрбиелік құрамдасын күшейту қажет. Олар — патриотизм, мораль мен парасаттылық нормалары, ұлтаралық келісім мен толеранттылық, тәттілік де, жанның да дамуы, заңға мойынұсынушылық. Бұл құндылықтар, меншіктің қандай түріне жататынына қарамастан, барлық оқу орындарында да сіңірілуі тиіс» деген тапсырма қойылды.

Осы тұста, қазыналы шаһарымыздың Оңтүстік-шығыс ауданында орналасқан «Алтын сақа» балабақшасы ертеңгі елдің адамгершілігі мол, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсететін тірегін тәрбиелеп, солардың бойына білімнің алғашқы дәнін себуге.

Өткен жылы Білім және ғылым министрі Бақытжан Жұмағұловтың қатысуымен ашылған 320 орындық «Алтын сақа» балабақшасының үш қабатты ғимараты президенттік «Балапан» бағдарламасы бойынша бой көтерген болатын. Ол өзінің сәнді сәулетімен ерекшеленеді. Мұнда жүзу бассейні, музыка және дене шынықтыру залдары бар. Қос тілді балабақша адамгершілік-патриоттық тәрбиелеу арқылы отбасымен, қоғаммен жұмысты үйлестіруге бағытталған оқыту үрдісін практикаға енгізуде. Көркемсурет, қолданбалы өнер, хореография, ағылшын тілі сабақтары өтеді. Өзін-өзі тану кабинеті ашылған. Бір сөзбен айтқанда, жалпы саны 16 топта тәрбиеленіп жатқан балғындардың жан-жақты дамуы үшін барлық жағдай жасалынған.

Бұл білім ордасының өзгелерден ерекшелігі сол — мұнда сөйлеу тілінде ақуалары бар балалар үшін арнайы үш топ ашылған. Тіл кемістігі бар 90 бүлдіршіннің сөйлеуін түзетуді диттеген топтарда арнайы білікті хәм білгір майталман мамандар жұмыс жасайды.

Білім және ғылым министрлігі бекіткен жаңа оқу стандартына сай балабақшаның барлық жұмыс жоспарын денсаулық, қатынас, таным, шығармашылық және әлеуметтік орта сынды бірнеше бағыттар бойынша жүзеге асырып жатқан 44 педагог жас ұрпаққа сапалы білім, саналы тәлім-тәрбие беруде.

Осы орайда ата-анамен тығыз қарым-қатынас орнатып, барлық игі істердің белортасында жүретін, жаңашылдыққа бейім балабақша басшысы Жанна қайратқызы Оспанованың жұмысына жұртшылық дән риза.

Мағжан Жұмабаевтың ұлағатты сөзі ойымызға оралып отыр. «Баланы тәрбиешінің дәл өзіндей қылып шығармай, келешек заманына лайық қылып шығару керек». Асылы, бұл аталы сөз білімді ұрпақ — ұлттың болашағы екенін аңғартқандай. Өйткені елдің ертеңгі тірегі — бүгінгі бүлдіршін хәм келешек жастар. Олар заман талабына сай тәрбиеленуі тиіс.

Қазіргі таңда ұстаздар қауымына үлкен жауапкершілік артылып отыр. Отбасының да, балабақшаның да, мектептің де мақсат-мүддесі біреу. Заман талабына сай ұрпақ тәрбиелеу. «Бала тәрбиесі — баршаның ісі» екенін естен шығармаған абзал.

БАҚЫТҮЛ ЖҰМАБАЕВА,
«АЛТЫН САҚА»
БАЛАБАҚШАСЫНЫҢ ТӘРБИЕШІСІ

Конкурс среди молодых ученых

Совет молодых ученых КарГУ им. Е. А. Букетова объявляет конкурсы «Лучший Совет молодых ученых факультета» и «Лучший молодой ученый» Карагандинского государственного университета им. академика Е. А. Букетова.

Целями конкурса являются координация и поддержка деятельности советов молодых ученых факультетов, пропаганда деятельности советов молодых ученых факультетов, повышение престижа

деятельности молодого ученого, стимулирование их профессионального роста, повышение профессионализма, а также формирование общественного мнения в молодежной среде о значимости научной и преподавательской деятельности.

В конкурсе «Лучший Совет молодых ученых факультета» могут принимать участие советы молодых ученых, созданные и функционирующие на факультетах.

В конкурсе «Лучший молодой ученый» могут принимать участие моло-

дые ученые независимо от должности, ученой степени и звания. Основные направления конкурса «Лучший молодой ученый»: естественно-техническое и гуманитарное.

Срок подачи заявок — с 01.11.2012 по 01.12.2012. Заявки на участие в конкурсе представлять в инновационно-технологический центр, председателю СМУ Аталиковой Алие Сейсембаевне (каб. 233, гл. корпус, тел. 77-04-25).

Положение о конкурсе размещено на сайте www.ksu.kz.

Общие положения, принципы, основные понятия

Эвакуация — организованный вывоз (вывод) населения и материальных ценностей из зон ЧС и из районов возможного применения противником современных средств поражения с целью сохранения жизни людей и функционирования производства.

Безопасная зона — территория, расположенная вне зон возможных разрушений, радиоактивного загрязнения и химического заражения, а также катастрофического затопления, вне приграничных районов, заблаговременно подготовленная для размещения эвакуируемого населения и его первоочередного жизнеобеспечения.

Эвакуационные мероприятия планируются и всесторонне готовятся заблаговременно. Они осуществляются для того, чтобы снизить вероятные потери населения, сохранить квалифицированные кадры специалистов, обеспечить устойчивость функционирования объектов экономики, а также условия для создания группировок сил и средств в безопасной зоне в целях проведения спасательных и неотложных работ в очагах поражения.

Виды эвакуации

Частичная эвакуация — заблаговременный вывоз до начала общих эвакуационных мероприятий, без нарушения графиков работы транспорта, населения, не занятого в производстве и сфере обслуживания.

Общая эвакуация — организованный вывоз всеми видами имеющегося транспорта и выход пешим порядком населения из городов и населенных пунктов и размещение его в безопасной зоне.

Рассредоточение — организованный вывоз из категорированных городов и размещение в безопасной зоне рабочих и служащих организаций, продолжающих производственную деятельность в военное время.

Временная эвакуация — эвакуация населения из опасных зон в безопасные места при угрозе и возникновении чрезвычайной ситуации природного и техногенного характера.

Эвакуация проводится в короткие сроки. Ее окончанием считается время вывоза (вывода) населения за пределы опасной зоны.

Эвакуационные органы

- Эвакуационные комиссии (ЭК)
- Сборные эвакуационные пункты (СЭП)
- Промежуточные пункты эвакуации (ППЭ)

Организация эвакуационных мероприятий в ЧС мирного и военного времени

- Эвакоприемные комиссии (ЭПК)
- Приемные эвакуационные пункты (ПЭП)

Эвакуационные комиссии создаются в республике, областях, городах, городских районах, организациях, министерствах, агентствах, центральных и иных исполнительных органах. Эвакуационная комиссия несет ответственность за выполнение всего комплекса эвакуационных мероприятий. Председателем ЭК назначается один из заместителей первого руководителя.

Сборные эвакуационные пункты предназначаются для сбора и регистрации эвакуируемого населения и отправки его в пункты посадки на транспорт и на исходные пункты движения. Как правило, СЭП располагаются вблизи этих пунктов.

Количество СЭП определяется с учетом численности рассредоточиваемого и эвакуируемого населения.

Промежуточные пункты эвакуации создаются за пределами зон возможных разрушений, вблизи путей сообщения. Они предназначены для кратковременного размещения (отдыха) эвакуируемого населения, его перерегистрации, проведения при необходимости дозиметрического, противохимического контроля, санобработки людей и отправки их в места расселения в безопасной зоне.

Эвакоприемные комиссии создаются в районных (сельских), населенных пунктах и сельскохозяйственных организациях всех форм собственности, на территории которых производится размещение эвакуируемого населения.

На ЭПК возлагается обязанность организации встречи прибывающего при эвакуации населения, его учета и размещения, а также контроля за организацией обеспечения прибывающего населения всем необходимым для нормальной жизни. ЭПК возглавляют заместители руководителей местных исполнительных органов сельских районов и городов, руководителей сельскохозяйственных предприятий всех форм собственности.

Приемные эвакуационные пункты развертываются в пунктах высадки рассредоточиваемого и эвакуируемого населения. Они предназначены для отправки населения в места расселения. Развертывают их эвакоприемные комиссии районов. Численный состав административной ПЭП определяется с учетом количества прибывающего населения и объема мероприятий, связанных с его обеспечением.

Планирование эвакуационных мероприятий

Планирование рассредоточения и эвакуации населения является важнейшей задачей начальников ГО, служб ГО, эвакуационных и эвакоприемных

комиссий всех уровней, начальников управлений, отделов по ЧС. Планирование эвакуационных мероприятий проводится по вертикали:

Республика — область — город, район — предприятие.

Для определения порядка и очередности рассредоточения и эвакуации необходимые мероприятия осуществляются заблаговременно. Производится расчет населения по следующим основным группам:

1 группа — рабочие и служащие организаций, продолжающих работу в городе в военное время, а также обеспечивающих его жизнедеятельность, члены их семей (**рассредоточение**).

2 группа — рабочие и служащие организаций, переносящих свою деятельность в военное время в безопасную зону, члены их семей. Сотрудники центральных аппаратов министерств и агентств. Рабочие и служащие организаций, прекращающих деятельность в военное время, и члены их семей (**общая эвакуация**).

3 группа — студенты вузов, ссузов, профессорско-преподавательский состав и обслуживающий персонал, учащиеся ПТШ, школ и интернатов, воспитанники детских домов и специальных детских учреждений, преподаватели, воспитатели и обслуживающий персонал. Пенсионеры, содержащиеся в домах инвалидов и престарелых, и обслуживающий персонал. Одиноко проживающие пенсионеры, безработные, работники коммерческих структур, частных предприятий и других негосударственных учреждений и фирм (**частичная эвакуация**).

Обеспечение рассредоточения и эвакуации

При планировании, подготовке и осуществлении эвакуационных мероприятий предусматриваются и заблаговременно прорабатываются все виды обеспечения:

1. Оповещение
2. Разведка (инженерная, медицинская, радиационная и химическая)
3. Транспортное обеспечение
4. Медицинское обеспечение
5. Материально-техническое обеспечение
6. Обеспечение охраны общественного порядка.

Начальник штаба ГО и ЧС ШАРИПА ОМАРОВА

Ученые обсудят перспективы развития законодательства

29-30 ноября 2012 года Карагандинский государственный университет имени академика Е. А. Букетова на базе юридического факультета проводит Международную научно-практическую конференцию «Перспективы развития современного законодательства в Республике Казахстан».

Работа конференции будет проводиться по следующим направлениям:

- Теоретические и международно-правовые вопросы обеспечения национальной безопасности в Республике Казахстан.
- Становление и развитие национального права и государства.
- Развитие уголовного и уголовно-процессуального законодательства.
- Развитие гражданского и гражданско-процессуального законодательства.

К участию в работе конференции приглашаются ученые, практические работники, магистранты юридических вузов.

Рабочие языки конференции — казахский, русский, английский.

Представленные материалы будут опубликованы до работы конференции.

Условия участия: заявки на участие в конференции, статьи на бумажном и электронном носителях просим представить до 20 октября 2011 года.

Организационный взнос — 2500 тенге.

Требования к оформлению статьи

Статья объемом до 6 полных страниц должна быть набрана в текстовом редакторе Winword, шрифт Times New Roman, KZ Times New Roman; межстрочный интервал 1,0, кегль 12, слева — 2 см, справа — 2 см, снизу и сверху — по 2 см. На первом листе по центру указывается название заглавными буквами, через интервал — фамилия и инициалы, должность, место работы автора, ниже, через один интервал — текст статьи с красной строки. Ссылки на литературные источники указываются по мере упоминания в соответствии с действующими стандартами, например [1; 7]. Список литературы приводится в конце статьи, через один интервал от основного текста. Текст является оригиналом и редактированию не подлежит.

Материалы, не отвечающие вышеуказанным требованиям и присланные позднее указанного срока, не рассматриваются и обратно не высылаются.

Адрес оргкомитета: 100028, г. Караганда, ул. Университетская, 28, юридический факультет. Телефон для справок 8(7212) 77-03-91. Орг. взносы сдавать Сембековой Б. Р. (каб. 327, кафедра уголовного процесса и криминалистики). Киздарбекова Антонина Сериковна — зав. кафедрой гражданского и трудового права, к. ю. н., доцент, alua76@mail.ru; зав. кафедрой теории и истории государства и права к. ю. н., профессор Какимова Майра Шариповна, moldir-87@mail.ru; Сембекова Бакиткул Рактаевна — зам. декана по научной работе, к. ю. н., www.200762@mail.ru; Амандыкова Сауле Кошкеновна — зав. кафедрой конституционного и международного права, д. ю. н., профессор, amandykova@mail.ru

Информация предоставлена юридическим факультетом

Как управлять наукой и образованием?

Таким вопросом задались математики. В Карагандинском государственном университете прошла Международная научная конференция «Теория моделей и алгебра», в работе которой приняли участие ведущие представители науки России и Казахстана.

Ученые обсудили актуальные проблемы математического образования, алгебры и математической логики, функционального анализа.

Программа конференции предполагала разнообразные форматы: пленарное и секционные заседания, интерактивные дискуссии и дебаты.

Целями конференции являлись ознакомление с новейшими результатами фундаментальных и прикладных исследований; разработка методов оптимизации систем управления наукой и образованием; повышение эффективности международного сотрудничества в области математической науки и образования.

Проведение данной международной конференции явилось весомым вкладом Карагандинского государственного университета им. академика Е. А. Букетова в развитие казахстанской математической науки и расширение взаимодействия казахстанских ученых с зарубежными коллегами.

Тәлімі мол тағылымды дәріс

Күні кеше Назарбаев Университетінде ҚР Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан білім қоғамы жолында» атты интерактивті дәрісі өтті. Отандық білім беру саласындағы жаңа дәстүрге айналған интерактивті дәріс заманауи ақпараттық технологиялардың арқасында республикадағы барша білім беру мекемелеріне қолжетімді болды. Дәрісті Қазақстан халқы ғана емес, Еуропа, Азия мен Америка елдерінің тұрғындары көріп-тыңдау мүмкіндігіне ие болды. Қазыналы Қарағанды қаласында орналасқан «Алтын сақа» балабақшасының ұжымы да Ел Президентінің лекциясын онлайн режимінде тыңдады.

Елбасы өз дәрісінде еліміздің жаңа интеллектуалды капиталын даярлаудағы стратегиялық жоспарды жүзеге асырудың бірқатар маңызды тұстарын атап өтті. Мектепке дейінгі білім берудің жүйесін Елбасы назардан тыс қалдырмай, тілге тиек етуі — көп көңіліне медеу болды.

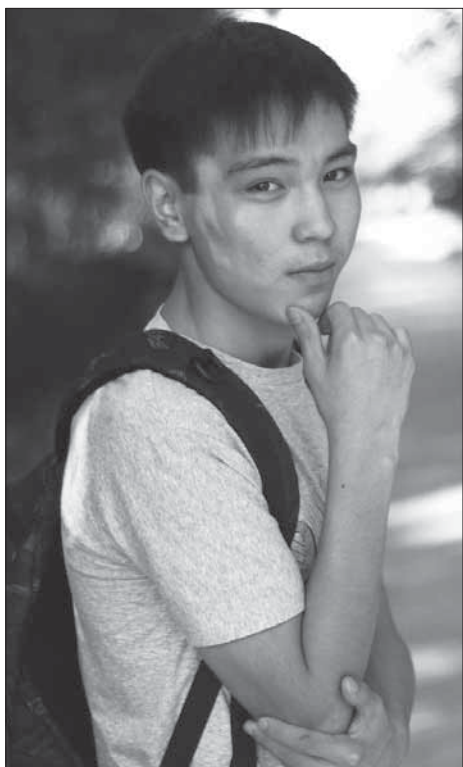
Озық ойлы, дені сау, саламатты, сауатты, білімді баланы тәрбиелеу — балабақша қызметкерлерінің алдында тұрған басты мақсат. Осы тұста, мектепке дейінгі білім беру орындарын көптеп ашу, оларға инновациялық технологияны енгізу, үш тілді білім беру тәжірибесін қолдану қолға алынуда. Балаларды мектепалды тәрбиесімен және оқытумен қамту жөніндегі 2010-2014 жылдарға арналған «Балапан» бағдарламасын Елбасының тапсырмасы бойынша Үкімет жүзеге асырады. Бағдарламаның негізгі мақсаттарының бірі — балалардың мектепалды ұйымдарын салу, шағын орталықтар ашу және жекеменшік балалар бақшаларын ашуды ынталандыру арқылы қол жеткізілетін мектепке дейінгі білім берумен қамту.

Жалпы, өткен 2010-2011 жылдары «Балапан» бағдарламасының арқасында мектепалды ұйымдарының саны 3528-ге артты. Бағдарлама жүзеге асырыла басталғалы балалар бақшалары мен шағын-орталықтарда 219 мыңнан астам орын ашылды.

«2011-2014 жылдарға арналған мектепалды ұйымдарын біртіндеп іске қосу жоспары» бойынша 2012 жылдан бастап 272 балалар бақшасын, 592 шағын-орталықтар, 222 жекеменшік балалар бақшасын және тұрғын үйлердің бірінші қабатында 38 ұйымдар ашу және бұрын жекешеленіп кеткен 424 балалар бақшасын іске қосу арқылы 1548 мектепалды ұйымдарын іске қосу жоспарланған.

Аталмыш байыпты бағдарлама аясында бой көтерген шаһарымыздың Оңтүстік-Шығыс ауданындағы «Алтын сақа» балабақшасы өскелең ұрпақ бойына білімнің алғашқы дәнін егуде. Елбасы балабақша қызметкерлерінің алдына жаңа талаптарды қойды. Қай азаматтың болмасын негізі балабақшада қаланатындығы белгілі. Сондықтан да бізге үлкен жауапкершілік артылып отыр. Алға қойған мақсаттар мен талаптарды орындау мақсатында біз, балабақша ұжымы, аянбай еңбек етіп, білім берудің жаңа үлгісін жасауға, инновациялық технологияларды қолдануға әзірміз. Елбасының тағылымды дәрісі арқылы жаңа белестерді бағындыруға күш-қуат жинадық.

Бақытұл ЖҰМАБАЕВА,
«Алтын сақа» балабақшасының тәрбиешісі

«Бұлақ көрсең — көзін аш» деген даналық бар қазақта. Журналымыздың бүгінгі кейіпкері жас та болса, қазақ интернет кеңістігінің дамуына өзіндік үлес қосып үлгерді. Ана тілімізде бірнеше танымдық ресурстарды ашып, интернет жобаларды жүзеге асырды. Келешекте қазақша әлеуметтік желі ойлап тауып, кең қолданысқа енгізбек ойы бар. Кейіпкеріміздің есімі — Әбілқайыр Ахметов. № 57 мектеп-лицейінің 11 сынып оқушысы. Әбілқайырмен азкем сұхбат құрған едік. Оқып көріңіз...

— Қазақ баласы ақпараттық технологиялар саласына аса бейім емес деп жатады. Басына қанша алма түссе де,

«Қазақша әлеуметтік желі жоқ»

жаңалық ашуға асықпайды. Бұл оймен келісесің бе?

— Бұл саланың қыр-сырын толық меңгере алмай жатқанымыз рас. Дегенмен де бейім емес деп кесіп айтуға болмайтын сияқты. Шынымен де, «міне, мына құрылғыны немесе бағдарламаны қазақ баласы ойлап тапты» деп мақтанышпен айта алмаймыз. Айтарлықтай құрылғыны да, бағдарламаны да ойлап тапқан жоқ себебі. Келешекте ақпараттық технологиялар нарығында төл өнімдеріміз болады. Өйткені, жас бағдарламашылар өсіп, дамып, потенциалы енді ғана артып келеді.

— Келешекте қазақша әлеуметтік желі құрып, қолданысқа енгізбек ойың бар екен. Бұндай ой не себепті туындады?

— Себебі, «Фейсбук», «ВКонтакте», «Майл. ру» сияқты желілерге балама ретінде қазақша әлеуметтік желінің жетіспеушілігі сезіледі жастар арасында. Өзіңіз білетіндей, Марк Цукерберг «Фейсбукты» студент уақытында ойлап тапқан болатын. Аз уақыттың ішінде әлем бойынша танымал болды. Содан кейін, ресейлік студент Павел Дуров Цукерберттің жобасына балама ретінде «ВКонтакте» әлеуметтік желісін құрып, әлемдік торға енгізді. Сондықтан, келешекте таза қазақ тілді әлеуметтік желі құрып, жастар арасында танымал етсем деймін. Әрине, желі құру оңай жұмыс емес. Топ жасақтап, осы жұмысты қолға алсам деймін.

— Өте жақсы! Ал, бүгінгі мектеп оқушысының, жалпы жастардың қазақша интернетке көңілі тола ма?

— Жоғарыда айтып кеткендей, бізде бұл сала әзірше кенжелеп келеді. Мәселен, жаратылыстану бағытында сайттар жоқтың қасы. Энциклопедиялар жетіспейді. Электронды кітапханалар өте аз. Бұл басты кемшілік! Қазнетте ақпараттық сайттар көп болғанымен, жастардың рухани көкжиегін кеңейтетін, дүниетанымын қалыптастыратын сайттар жетіспей жатады.

— Ал сондай бағыттағы интернет-ресурстардың жетіспеушілігіне не кедергі деп ойлайсың?

— Менің ойымша, сұраныс және бәсеке. Мәселен, сондай бағыттағы жобалар көбеюі үшін қазақша интернет бәсекеге бейім болуы қажет. Сонда сұраныс та артады. Ақпараттық технологиялар секунд сайын дамып жатқан заманда интернет индустриямыз жаңа сатыға көтерілуі керек. Еш стереотиптер болмау керек, меніңше.

— Алдағы жоспарыңмен бөлісе отырсаң? Қазнеттің дамуы үшін жүзеге асырсам деген қандай идеяларың бар?

— Бұның алдында киноплатформаға, блогерлерге арналған интернет-сайттарды және ақпараттық ресурстарды ашқан болатынмын. Енді қазақ рәперлеріне арналған 300pro.kz деген сайт жобасымен жұмыс істеп келемін. Болашақта қазақша интернеттің дамуы, жетілуі үшін көп іс тындырсам деймін. Таңдаған мамандығым да осы саламен тығыз байланысты.

— Бәрекеді! Сәттілік тілейміз!

Сұхбаттасқан Дулат АМАНЖОЛ

Батыр бабалар рухына тағзым

Ежелден ер тілегі — ел тілегі
Адал ұл ер боп тұса — ел тірегі

Бауыржан Момышұлы

«Тарихты білмей — өткенді, қазіргі жағдайды білу, келешекті болжау қиын» деген әл-Фараби бабамыздың сөзінде зор мағына, терең ой жатыр. Шынымен де, өткен тарихты ұмыту ұлтымыздың болашағы үшін қауіпті. Бүгінгі таңда әлемді мойындатып, өркендеп, өсіп келе жатқан халқымыздың тәуелсіздік, егемендік, бостандық таңы атқанға дейін талай томы қызыл қанмен жазылған болатын.

Азаттық, теңдік жолында атқа қонып, қас жауына қаһарлана қарсы тұрған батыр бабаларымыз да аз болған жоқ. Қазақ елі қалыптасқаннан бері бай, шұрайлы жерімізге көз тіккендер көп болды. Жерімізге қауіп төндірген жоңғарлар, қоқандықтар, хиуалықтар, орыстар болсын, әйтеуір, жүрегін Отанына деген ыстық махаббат оты өртеген, намысты қолдан бермейтін хас батырларымыз әрқашан ерліктерімен ерекше көзге түсіп, биіктен көрінетін. Олардың ерлігін, есімін атау біз үшін үлкен құрмет. Қабанбай, Бөгенбай, Саурық, Малайсары, Наурызбай, Баян, Қарасай, Жауғашар, Райымбек, Абылай, Сырым, Кенесары, Бұқарбай — бәрі де елі үшін аянбай күрескен хас батырларымыз.

«Тарихтың көшірі — уақыт» демекші, ерекше атап өтетін мәселе, Кенесары көтерілісіндегі батыр Бұқарбай Естекбайұлының туғанына биыл — 200 жыл! Бұқарбай өз заманының ірі тұлғалары — Ағыбай, Наурызбай, басқа да ақын-жыраулармен араласқан-құраласқан, солармен бірге үлкен ұлттық, мемлекеттік істі атқарған адам. «Тектіден текті туады, тектілік тұқым қуады» демекші, Бұқарбай батыр бабамыз да

текті әулеттен тараған екен. Кішкентайынан ат құлағында ойнап өскен Бұқарбай ер жете келе кіндік қаны тамған қасиетті жерін жаулардан қорғау жолында Кенесарының жасағында аянбай күреседі. Ұлыны ұлы таниды емес пе! Бұқарбай батыр 10 жыл бойы Кенесары ханның ең сенімді серігі, сардары, оң қолы болған екен.

Кенесары Қасымұлы бастаған көтеріліс 1837-1847 жылдары болып, үш жүзді де қамтыды. Кенесарыны қолдаған батырлардың негізгі мақсаты: Ресей империясының қазақ жерін отарлауын тежеу болатын. Қазақ жеріне орыс бекіністері ағылтөгіле салына бастады. Халықтан шаңырақ салығы жиналып, елдің аштыққа душар болуына аз қалған еді. Шұрайлы жерлерінен айырылып, ашыққан, қалжыраған қазақтардың ауыр халін көру ержүрек батырларымызға оңай тиген жоқ. Он жеті жасқа толар-толмастан-ақ жекпе-жекке шығып, қоқанның батырын жайратып тастаған Бұқарбай жайлы Шегебай Бектасұлының мына жыр шумақтары халықтың ұлы болуды үйретеді:

Бір Аллаға сыйынып,
Найзасын жауға сермеген.
Садағының оғынан,
Өтпеген жауы көлденең!

Бұқарбай батырдың жасағы Ақмола бекінісін қоршау барысында ерекше көзге түседі. Бұқарбайдың тапқырлығының арқасында Ақмола бекінісі алынады. «Кенесары-Саржан» дастанында осы оқиғаға орай мынадай жыр жолдары жазылған:

Екі жүздей күреңді,
Бір өзі қырып Бұқарбай.
Шүйлікті бейне қырандай
Айнала шауып бір апта,
Ақмола үстің шаңдатты.
Қарындасын қаққандай
Босағасын қандатты.

Бұл шумақтардан Бұқарбай бабамыздың ерлігіне, рухына тәнті болмау мүмкін емес. Сонымен қатар батыр бабамыз соғыс өнерін өте жетік білген әскери қолбасшы ғана емес, ел мен елді бітістіретін, татуластыратын мәлімгер, қара сөзге қаймақ тұрғызар шешен, көш бастар көсем, жалпы үш жүзге кеңінен танымал тұлға болған.

Жеріне жау тисе, қылышынан қан тамып, қабағынан қар жауып қол бастауға дайын болған батыр Бұқарбай бабамыздың ерлігі мен есімі мәңгі қазақ халқымен бірге өмір сүрмек!

«Сен жаудан қашсаң, өмір сенен қашады» деген Бауыржан Момышұлының қанатты сөзі маған мынадай ой салады: Өмір — күрес, шыңдалсаң ғана шыдайсың! Өмірдің ащысы мен тұщысына шыдап, ажалға тік қараған батырлар — нағыз өмір сүрген жандар! Олар бұл дүниеден өмір сүрмегендей болып өткен жоқ. Ең бастысы — осы. Біз — батыр бабаларымыздың өлмейтін куәгеріміз! Кейде өмірде әр түрлі қиындықтарға тап болғанда мені бірден жұбататын бір ой бар: «Еліміз тыныш, аспанымыз ашық!» Осыдан асқан бақыт, арман жоқ. Жарық күнді сыйлау үшін аянбай күресіп, жан берген батыр бабаларымыздың рухына мәңгі бас иеміз! Бұл — біздің міндетіміз! Өзімің батыр бабаларымызға деген шексіз алғысым мен мақтанышымды мына өлең жолдарымен білдіремін:

Мен қазақтың!
Еркіндік үшін дүниеге келдім.
Көкбөрінің көкірегін емдім.
...Абылай ханның ордасын көрдім.
Наурызбайдың соңынан ердім.
...Махамбет болып бір рет өлдім.
Қабанбаймын...
Жәнібекпін...
Райымбекпін...
Жауымды жеңдім!

Международное исследование по менеджменту университетов

12 сентября 2012 года в Карагандинском государственном университете имени академика Е. А. Букетова состоялась встреча с исследовательской группой Центра образовательной политики Назарбаев Университета. В состав исследовательской группы вошли адъюнкт-профессор, заведующий кафедрой высшего образования послевузовской Школы образования Университета Пенсильвании (США) Мэттью Хартли и менеджер Центра образовательной политики Назарбаев Университета Рената Апергенова.

Встреча состоялась в рамках научно-исследовательского проекта «Совершенствование системы менеджмента и обеспечение качества образования в Республике Казахстан с учетом международного опыта». Центр образовательной политики Назарбаев Университета был создан более года назад в партнерстве со Школой образования Университета Пенсильвании. Миссия, изначально возложенная на новое подразделение вуза, — способствовать становлению Назарбаев Университета как уникальной модели, основанной на международных принципах образовательной политики. Центр уже проводит ряд серьезных исследований, в том числе несколько общепрофессиональных работ в области высшего и среднего образования, сотрудничает с ведущими учеными и экспертами. Одно из них — совершенствование системы менеджмента и обеспечение качества образования в республике. В рамках исследования проводится комплексное изучение стандартов и процедур управления образовательной системой с учетом международного опыта, что поможет учебным заведениям объективно оценивать свои достижения и своевременно решать возникающие проблемы. В данном исследовании предусмотрены интервью с представителями организаций образования и правительственных органов Республики Казахстан с целью изучения стандартов и процедур управления казахстанским образованием.

Профессор Мэттью Хартли отметил, что КарГУ является классическим университетом, активно стремящимся к инновационным преобразованиям. В ходе встречи с ректором профессором Еркином Киниятовичем Кубеевым

была презентована структура менеджмента нашего университета, он был представлен как университет, внедряющий современную систему обучения; рассматривались возможные пути усовершенствования программ обучения; обсуждались вопросы востребованности специалистов на рынке труда и роли региональных университетов в системе образования как новых инновационных моделей.

В интервью СМИ г-н Хартли рассказал о принципах корпоративного управления в США. Он отметил, что в США советы попечителей ответственны за соблюдение направления университетов и принятие долгосрочных стратегических планов. В одних учебных заведениях делается акцент на обучении, в других — на проведении научных исследований. Советы попечителей контролируют соблюдение миссий университетов. В состав советов входят административный, профессорско-преподавательский состав и выпускники вузов.

Отличается и число членов советов — в зависимости от того, частное учебное заведение или государственное. Если в государственном вузе в совет могут входить несколько человек, то в частном, как правило, это значительная группа, где преобладают выпускники. Это объясняется тем, что в частные вузы необходимо приток инвестиций. Поступают они в основном от членов советов выпускников, как в качестве единовременных взносов, так и через фонды. В том же Пенсильванском университете давно уже созданный советом фонд составляет миллиардные суммы. Эмоциональная привязанность, чувство долга по отношению к своей alma mater творят в финансовой сфере университетов чудеса. Хватает и на углубленное обучение студентов, и на поддержку университетского спорта. Подобная система попечительских советов формируется сейчас и в вузах Казахстана.

Татьяна ГОЛУБЦОВА

Сотрудники КарГУ — обладатели грантов на научные исследования

Комитет науки Министерства образования и науки Республики Казахстан объявляет о результатах конкурса на грантовое финансирование научных исследований на 2012-2014 годы согласно решениям национальных научных советов. Победителями конкурса на грантовое финансирование научных исследований стали 12 сотрудников КарГУ им. Е. А. Букетова. Мы поздравляем победителей, еще раз подтверждающих высокий научный потенциал нашего вуза.

В сфере «Энергетика» победителем стал Кусаинов Каппас Кусаинович (физико-технический факультет).

В сфере «Фундаментальные и прикладные исследования в области экономических, социальных и гуманитарных наук» гранты выиграли Исина Гаухар Иликешевна (факультет иностранных языков), Варфоломеев Виктор Васильевич (исторический факультет), Кажикенова Сауле Шарапатовна (физико-технический факультет), Карипбаев Байжол Искакович (факультет философии

и психологии), Алимбаева Роза Тогайовна (факультет философии и психологии), Жетписбаева Бахытгуль Асылбековна (факультет иностранных языков).

В сфере «Фундаментальные исследования в области естественных наук» гранты получили Юров Виктор Михайлович (физико-технический факультет), Ибраев Ниязбек Хамзаулы (физико-технический факультет), Тлеукунова Салтанат Ушкempiровна (биолого-географический факультет), Кокетай Темиргали Абидаулы (физико-технический факультет). В сфере «Науки о жизни» в области разработки лекарственных препаратов грант получил Буркеев Мейрам Жунусович (химический факультет).

Соб. инф.

КарГУ станет партнером в реализации инновационных проектов

По результатам конкурса на финансирование научных, научно-технических проектов, направленных на технологические и социальные инновации на 2012-2014 годы, 4 проекта ученых КарГУ им. Е. А. Букетова получили гранты. Сам университет станет партнером по реализации данных проектов на условиях софинансирования с Министерством образования и науки.

Победителями в сфере «Информационные и телекоммуникационные технологии» стали

проекты Исмаилова Жарасхана Тлигеновича и Касымова Серика Сагимбековича. Они предложили разработку новых промышленных информационно-измерительных систем и создание новых измерительных приборов, которые станут альтернативой зарубежным системам.

Победителями в сфере «Энергетика» стали проекты Юрова Виктора Михайловича и Ибраева Ниязбека Хамзаулы. Первый проект связан с усовершенствованием тепловых станций, а в частности включает в себя разработку технологии и создание опытно-производственно-

го участка для упрочнения и восстановления деталей механизмов и технологических агрегатов тепловых электростанций, а второй проект направлен на разработку технологии получения металллоксидных пленок с высокой удельной поверхностью для фотовольтаических ячеек Гретцеля. Этот проект связан с энергосберегающими технологиями. Все четыре проекта являются актуальными для нашей промышленности и науки.

Соб. инф.

Модель двенадцатилетнего образования обсудят в Караганде

Кафедра педагогики и методики начального обучения Карагандинского государственного университета им. академика Е. А. Букетова приглашает вас 20 ноября 2012 года принять участие в Республиканской научно-практической конференции «Проблемы перехода на модель 12-летнего образования и подготовки кадров для старшей школы «Бейіндік мектеп».

Цель конференции — освещение актуальных проблем педагогической науки.

Материалы будут опубликованы по следующим направлениям:

1. Современные подходы к подготовке педагогических кадров для общеобразовательной школы в условиях 12-летнего образования.
2. Актуальные проблемы реализации программы профильного обучения «Бейіндік мектеп».
3. Совершенствование подготовки педагогов дошкольного и начального обучения и воспитания.
4. Самопознание как основа духовно-нравственного воспитания в Республике Казахстан.
5. Развитие инклюзивного образования в Республике Казахстан.
6. Инновационные технологии в образовательном процессе.

Материалы для публикации принимаются до 5 ноября 2012 года. Статья должна быть представлена в электронном и распечатанном виде (1 экз.). Стоимость публикации — 2000 тенге.

Материалы для публикаций принимаются по адресу: 050040 Республика Казахстан, г. Караганда, ул. Муканова, 1, корпус № 10, каб. 204, либо можно выслать по e-mail: sarsekeeva.04@mail.ru. Оплата осуществляется почтовым переводом по адресу: 100026 г. Караганда, пр. Шахтеров, 1, кв. 117, Кушнир Марине Петровне. Копию почтового перевода высылать на электронный адрес sarsekeeva.04@mail.ru вместе с материалами конференции.

Контактные телефоны: кафедра педагогики и методики начального обучения — 8(7212) 77-04-35. Ответственные редакторы сборника — завкафедрой педагогики и методики начального обучения д. п. н. Абильдина С. К., +7 701 390 69 37, профессор кафедры педагогики и методики начального обучения, д. п. н. Сарсекеева Ж. Е., +7 701 402 57 75.

Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінің ішкі тәртіп ЕРЕЖЕЛЕРІНЕН ҮЗІНДІ

8. Оқу тәртібі

8.1. Университеттің оқу сабақтары белгілі тәртіптен бекітілген оқу жоспарлары мен бағдарламаларына сәйкес кесте бойынша өткізіледі.

8.2. Сабақ басталғаннан кейін барлық оқу және оларға жақын бөлмелерде оқу сабағының қалыпты барысы үшін қажетті тыныштық пен тәртіп қамтамасыз етілуі керек. Сабақ басталғаннан кейін дәрісханаға кіру және дәрісханадан шығу оқытушының рұқсатымен ғана жүзеге асырылады.

8.3. Практикалық, семинарлық, зертханалық сабақтар өткізу үшін әрбір курс топтарға бөлінеді. Топ құрамы факультет деканының өкімімен белгіленеді.

8.4. Әрбір топта анағұрлым үлгеруші және тәртіпті студенттер қатарынан староста тағайындалады. Топ старостасы тікелей факультет деканына бағынады.

8.5. Топ старостасының қызметіне мыналар енеді:

— студенттердің оқу сабақтарының барлық түрлеріне қатысуының жеке есебі;

— дәріс барысында және басқа да сабақтарда топтағы оқу тәртібінің сақталуын, сонымен қоса оқу жабдықтарының ұқыпты пайдаланылуын қадағалау;

— студенттерді сабақ кестесіне енгізетін өзгертулер туралы хабардар ету;

— дәрісхананы сабаққа дайындау үшін күн сайын кезекпен топ бойынша кезекші тағайындау.

8.6. Топ старостасы студенттердің оқу сабақтарына қатысуын есепке алу журналын жүргізеді.

8.10. Университетте студенттер білімін бақылаудың келесі түрлері белгіленеді:

а) аталған пән бойынша ағымдық үлгерім бақылауы (бақылаудың түрлері мен нысандары пәннің оқу бағдарламасымен белгіленеді);

б) аралық аттестаттау (білім бағдарламасының оқу жоспарында қарастырылған сынақтар мен емтихандар);

в) қорытынды аттестаттау (мемлекеттік білім стандарттарымен қарастырылған қорытынды мемлекеттік емтихан және дипломдық жұмысты қорғау).

8.11. Аралық немесе қорытынды аттестаттаудан өту нәтижелері бойынша білім алушы Университет Жарғысында бекітілген тәртіпте академиялық үлгерімінің нашарлығы үшін ректордың немесе оның өкілеттілігіндегі басқа лауазымдық тұлғаның бұйрығымен Университеттен шығарылуы мүмкін.

8.12. Білім алушылардың демалысы тиісті білім бағдарламасының оқу жоспарымен белгіленеді.

9. Білім алушылардың құқықтары мен міндеттері

9.1. Университетте білім алушы құқылы:

— мемлекеттік жалпыға міндетті білім стандарттарына сәйкес сапалы білім алуға;

— мемлекеттік стандарттан басқа қосымша ақыға қосымша білім қызметтерін алуға;

— кітапхана және оқу залдарының базасындағы оқу, оқу-әдістемелік әдебиеттер қорына еркін қол жеткізуге және пайдалануға;

— студенттік (оқушылық) өзін-өзі басқару органдарына қатысуға;

— өзінің пікірі мен сенімін еркін жеткізуге;

— өзінің адамгершілік қасиеттерін құрметтеуге.

9.2. Университетте білім алушылар міндетті:

— Университет Жарғысына сәйкес бекітілген тиісті білім бағдарламаларының, жеке жоспарлардың міндетті талаптарын орындауға, міндетті оқу сабақтарына қатысуға және пәндердің оқу жоспарларымен және бағдарламаларымен қарастырылған тапсырмалардың барлық түрлерін белгіленген мерзімде орындауға;

— білім саласындағы оқу, ғылыми үдерістерді, олардың ұйымдастырылуын және жүргізілуін реттейтін нормативтік актілер, Университет Жарғысының, осы Ережелердің, ҚарМУ Этикалық нормалар кодексінің, Университеттің басқа да жергілікті нормативтік актілерінің талаптарын орындауға;

— оқу жоспарлары мен бағдарламаларына және Университет Жарғысына сәйкес белгіленген мерзімде аралық және қорытынды аттестаттаудан өтуге. Жеке оқу жоспары бойынша білім алушылар аттестаттаудан Университет факультеттерінің декандары (басқа да бөлімдердің басшылары) бекітетін жеке кесте бойынша өтеді;

— қатысуға міндетті оқу сабақтарына келмеген жағдайда Университет факультетінің (басқа да құрылымдық бөлімше) басшылығын хабардар етуге және сабаққа келген алғашқы күні қатыспау себептерін түсіндіретін белгілі үлгідегі (медициналық анықтамалар, шақыру, түсініктеме және т. б.) құжат ұсынуға;

— Университет мүлкіне ұқыппен қарауға, осы мүліктердің сақталуын қамтамасыз етуге шаралар қолдануға. Университетке материалдық шығын әкелген жағдайда білім алушылар азаматтық заңнамаға сәйкес оны өтеуге міндетті;

— әскери есеп ережелерін сақтауға;

— білім беру мекемесінің оқытушыларына, қызметкерлеріне және білім алушыларына құрметпен және дұрыс қарауға;

— тәртіпті болуға, Университет аумағында тазалық пен тәртіпті сақтауға;

— қауіпсіздік техникасы, өрт қауіпсіздігінің ережелерін сақтауға;

— Университетте бекітілген кіру тәртібін сақтауға, соның ішінде өзінің кіру қағазын (куәлігін) басқа тұлғаларға бермеуге және өзі басқа тұлғаға берілген кіру қағазын (куәлікті) пайдаланбауға.

9.3. Университет қызметкерлері мен білім алушыларына Ғылыми кітапханада қызмет көрсету тәртібі мен шарттары Университет ректоры бекіткен Ғылыми кітапхананы пайдалану Ережелерімен және Е. А. Бөкетов атындағы ҚарМУ Ғылыми кітапханасы туралы Ережемен анықталады.

9.4. Университетте шылым шегуге тыйым салынады.

9.5. Университет жатақханаларында тұратын тұлғалардың қосымша құқықтары мен міндеттері Университет жатақханаларында тұру ережелерімен және мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй жалдау келісімшартымен белгіленеді.

9.6. Жақсы үлгерімі, университеттің қоғамдық өміріне белсене қатысқаны үшін студенттерге келесі мадақтаулар белгіленеді:

— алғыс жариялау;

— грамотамен марапаттау;

— бағалы сыйлықпен марапаттау;

— сыйақы беру.

9.7. Дәрісханалық сабақтарды 60 және одан да көп сағат себепсіз босатқаны үшін студент Университеттен шығарылуы мүмкін.

9.8. Оқу тәртібін (соның ішінде себепсіз сабақ босату), Ішкі тәртіп ережелерін (студенттің теріс қылықтар жасауы: сабаққа алкогольдік немесе есірткілік масайған күйде келуі, қоғамдық тәртіпті бұзуы және т. б.), ҚарМУ Этикалық нормалар кодексін және Жатақханада тұру ережелерін бұзғаны үшін студентке келесі тәртіптік шаралар қолданылуы мүмкін:

— ескерту;

— сөгіс;

— қатаң сөгіс;

— университеттен шығару.

10. Университет ғимараттарындағы тәртіп

10.1. Университет ғимараттарындағы тәртіп пен қолайлылыққа (жұмысқа жарамды жиһаздың, оқу жабдықтарының болуы, қалыпты температура мен жарықты қамтамасыз ету) проректор жауап береді, бұл оның міндетіне лауазымдық нұсқаулыққа сәйкес енеді, сонымен қоса тиісті бөлімшенің басшысы жауап береді. Оқу зертханалары мен кабинеттердегі жабдықтардың жарамдылығы мен оқу құралдарының сабаққа дайын болуына кафедра және зертхана, оқу каби-

неттерінің меңгерушілері, әдіскерлер, лаборанттар жауап береді.

10.2. Университет аумағында тыйым салынады:

— тиісті бөлімшенің қалыпты жұмыс жасауын қиындататын әрекеттерге;

— шылым шегуге;

— спирттік ішімдіктерді пайдалануға;

— құмар ойындарға;

— мас күйде, алкогольдік, есірткілік немесе уландырғыш заттармен масайған күйде келуге;

— жануарлармен келуге (зерттеулік мақсаттардан басқа).

10.3. Университет ғимараттарында сырт киіммен және бас киіммен жүруге тыйым салынады.

10.4. Қызметкерлерді, білім алушыларды немесе басқа да тұлғаларды, сонымен қоса автокөліктерді Университет ғимаратына және аумағына кіргізу тәртібі, сонымен қоса мүлікті Университет аумағында ауыстыру немесе Университет аумағынан тыс жерге шығару тәртібі белгілі тәртіпте бекітілетін Университеттің нысандарында кіргізу тәртібін ұйымдастыру туралы Ережемен, Университет жатақханаларында тұру ережелерімен, сонымен қоса Университеттің Қауіпсіздік қызметінің келісімімен Университет бөлімшелерінде әзірленетін ережелермен анықталады.

10.5. Университет басшылығы оқу орнының күзетілуін, жабдықтардың, мүліктің және басқа да заттардың сақталуын, сонымен қоса оқу және тұрмыстық бөлмелерде қажетті тәртіпті қамтамасыз етуге міндетті. Мүліктің сақталуына, ғимараттың өртке қарсы және санитарлық жағдайына лауазымдық нұсқаулықтарға сәйкес жеке-леген құрылымдық бөлімшелердің басшылары, ал қажет болған жағдайларда ректордың бұйрығымен тиісті лауазымдық тұлғалар жауап береді.

10.6. Мереке күндері және демалыс күндері, сонымен қоса төтенше жағдайларда тұрғын үй және тұрмыстық ғимараттарды қоса алғанда Университеттің барлық ғимараттарында Университет басшылығы ерекше жұмыс және мүлікті қолдану тәртібін бекітуі, сонымен қоса қызметкерлердің кезекшілік етуі енгізілуі мүмкін.

Жұмыстан тыс уақытта бөлімшелерде жоспарланған сабақтар мен жұмыстарды жүргізуді құрылымдық бөлімше басшылары Университет Қауіпсіздік қызметінің бастығымен келіседі және ол ректордың бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады.

10.7. Оқу ғимараты бөлмелерінің (кафедралар, дәрісханалар, кабинеттер, зертханалар) кілттері оқу ғимараты күзетінің кезекшісінде болуы тиіс және тиісті бөлімшелер қызметкерлеріне қол қою арқылы берілуі керек.

Выдержка из Правил внутреннего распорядка Карагандинского государственного университета им. академика Е. А. Букетова

8. Учебный распорядок

8.1. Учебные занятия университета проводятся по расписанию в соответствии с учебными планами и программами, утвержденными в установленном порядке.

8.2. После начала занятий во всех учебных и прилегающих к ним помещениях должны быть обеспечены тишина и порядок, необходимые для нормального хода учебных занятий. Вход в аудиторию и выход из аудитории после фактического начала занятий допускается только с разрешения преподавателя.

8.3. Для проведения практических, семинарских, лабораторных занятий каждый курс делится на группы. Состав группы устанавливается распоряжением декана факультета.

8.4. В каждой группе назначается староста из числа наиболее успевающих и дисциплинированных студентов. Староста группы подчиняется непосредственно декану факультета.

8.5. В функции старосты группы входят:

- персональный учет посещения студентами всех видов учебных занятий;
- наблюдение за состоянием учебной дисциплины в группе на лекциях и других занятиях, а также за сохранением учебного оборудования;
- извещение студентов об изменениях, внесенных в расписание занятий;
- назначение на каждый день, в порядке очереди, дежурного по группе для подготовки аудитории к занятию.

8.6. Старостой группы ведется журнал учета посещаемости студентами учебных занятий.

8.10. В университете устанавливаются следующие виды контроля знаний студентов:

- а) текущий контроль успеваемости по данной дисциплине (виды и формы контроля устанавливаются программой учебной дисциплины);
- б) промежуточная аттестация (зачеты и экзамены, предусмотренные учебным планом образовательной программы);
- в) итоговая аттестация (итоговые государственные экзамены и защита выпускной дипломной работы, предусмотренные государственным образовательным стандартом).

8.11. По результатам прохождения промежуточной или итоговой аттестации обучающийся может быть отчислен из университета приказом ректора или иного уполномоченного им должностного лица за академическую неуспеваемость в порядке, определенном Уставом университета.

8.12. Каникулы обучающихся определяют учебным планом соответствующей образовательной программы.

9. Права и обязанности обучающихся

9.1. Обучающиеся в университете имеют право на:

- получение качественного образования в соответствии с государственными общеобразовательными стандартами образования;
- получение дополнительных образовательных услуг сверх государственного стандарта за дополнительную плату;
- свободный доступ и пользование фондом учебной, учебно-методической литературы на базе библиотеки и читальных залов;
- участие в органах студенческого (ученического) самоуправления;
- свободное выражение собственных мнений и убеждений;
- уважение своего человеческого достоинства.

9.2. Обучающиеся в университете обязаны:

- выполнять обязательные требования соответствующей образовательной программы, индивидуального плана, утвержденного в соответствии с Уставом университета, посещать обязательные учебные занятия и выполнять в

установленные сроки все виды заданий, предусмотренных учебным планом и программами учебных дисциплин;

- выполнять требования нормативных актов в сфере образования, регулирующих учебный, научный процессы, их организацию и проведение, Устава университета, настоящих Правил, Кодекса этических норм КарГУ, других локальных нормативных актов университета;

- проходить промежуточную и итоговую аттестацию знаний в установленный срок в соответствии с учебными планами и программами и Уставом университета. Обучающиеся по индивидуальному учебному плану проходят аттестацию по индивидуальному графику, утверждаемому деканами факультетов (руководителями иных подразделений) университета;

- при неявке на обязательные для посещения учебные занятия ставить в известность об этом администрацию факультета (иного структурного подразделения) университета и в первый день явки представить документы установленного образца (медицинские справки, повестки, объяснительные и т. п.), объясняющие причины отсутствия;

- бережно и аккуратно относиться к имуществу университета, принимать меры к обеспечению сохранности этого имущества. В случае причинения университетом материального ущерба обучающиеся обязаны возместить его в соответствии с гражданским законодательством;

- соблюдать правила воинского учета;
- уважительно и корректно относиться к преподавателям, сотрудникам и обучающимся организации образования;

- быть дисциплинированными, соблюдать чистоту и порядок на территории университета;

- соблюдать правила техники безопасности, пожарной безопасности;

- соблюдать установленный в университете пропускной режим, в том числе не передавать свой пропуск (удостоверение) другим лицам и не пользоваться пропуском (удостоверением), выданным другому лицу.

9.3. Порядок и условия обслуживания работников и обучающихся университета в Научной библиотеке определяются Правилами пользования научной библиотекой и Положением о научной библиотеке КарГУ им. Е. А. Букетова, утверждаемыми ректором университета.

9.4. Курение в университете запрещается.

9.5. Дополнительные права и обязанности лиц, проживающих в общежитиях университета, устанавливаются правилами проживания в общежитиях университета и договорами найма жилища из государственного жилищного фонда.

9.6. За хорошую успеваемость, активное участие в общественной жизни университета для студентов устанавливаются следующие поощрения:

- объявление благодарности;
- награждение грамотами;
- награждение ценным подарком;
- выдача премии.

9.7. При пропуске 60 и более часов аудиторных занятий без уважительных причин студент может быть исключен из университета.

9.8. За нарушение учебной дисциплины (в т. ч. пропуск занятий без уважительных причин), Правил внутреннего распорядка (совершение студентом аморальных действий: появление на учебе в состоянии алкогольного или наркотического опьянения, нарушение общественного порядка и др.), Кодекса этических норм КарГУ и Правил проживания в общежитии к студентам могут быть применены следующие дисциплинарные взыскания:

- замечание;
- выговор;
- строгий выговор;
- исключение из университета.

10. Порядок в помещениях университета

10.1. Ответственность за порядок и благоустройство в помещениях университета (наличие исправной мебели, учебного оборудования, поддержание нормальной температуры, освещение и пр.) несет проректор, в обязанности которого это входит в соответствии с должностной инструкцией, а также руководитель соответствующего структурного подразделения. За исправность оборудования в учебных лабораториях и кабинетах и за готовность учебных пособий к занятиям отвечают заведующие кафедрами и лабораториями, учебными кабинетами, методисты, лаборанты.

10.2. На территории университета воспрещается:

- поведение, затрудняющее нормальную работу соответствующего подразделения;
- курение;
- употребление спиртных напитков;
- азартные игры;
- появление в нетрезвом виде, состоянии наркотического или токсического опьянения;
- появление с животными (кроме исследовательских целей).

10.3. В помещениях университета воспрещается пребывание в верхней одежде и головных уборах.

10.4. Порядок допуска работников, обучающихся и иных лиц, а также автотранспортных средств в здания и на территорию университета, а также порядок перемещения имущества на территории университета или за пределы территории университета определяется Положением об организации пропускного режима на объектах университета, утверждаемым в установленном порядке, правилами проживания в общежитиях университета, а также положениями, разрабатываемыми в подразделениях университета по согласованию со службой безопасности университета.

10.5. Администрация университета обязана обеспечить охрану учебного заведения, сохранность оборудования, инвентаря и другого имущества, а также поддержание необходимого порядка в учебных и бытовых зданиях.

Ответственность за сохранность имущества, за противопожарное и санитарное состояние помещений возлагается в соответствии с должностными инструкциями на руководителей обособленных структурных подразделений, а в необходимых случаях — приказом ректора на соответствующих должностных лиц.

10.6. В праздничные и выходные дни, а также в чрезвычайных ситуациях в помещениях университета, включая жилые и бытовые корпуса, администрацией университета может быть установлен особый режим работы и использования имущества, а также введены дежурства работников.

Проведение занятий и работ, запланированных в подразделениях в нерабочее время, руководители структурных подразделений согласовывают с начальником службы безопасности университета и осуществляют в соответствии с приказом ректора.

10.7. Ключи от помещений учебного корпуса (кафедры, аудитории, кабинета, лаборатории) должны находиться у дежурного охраны учебного корпуса и выдаваться работникам соответствующих подразделений под роспись.

О запрете курения в общественных местах

В целях соблюдения техники безопасности и пожарной безопасности в корпусах и общежитиях КарГУ им. академика Е. А. Букетова был издан приказ ректора. В приказе на основании Закона Республики Казахстан №340-ІІ от 10.07.2002 «О профилактике и ограничении табакокурения» и Кодекса Республики Казахстан о здоровье народа и системе здравоохранения (№193-ІV ЗРК от 18.09.2009) от сотрудников университета и обучающихся требуется соблюдение следующих правил, ограничивающих курение и указанных в Кодексе:

«Курение запрещается в:

- 1) организациях образования, а также в организациях для отдыха несовершеннолетних;
- 2) организациях здравоохранения;
- 3) пунктах общественного питания;
- 4) кинотеатрах, театрах, цирках, концертных, смотровых и выставочных залах, на спортивных аренах и в других крытых сооружениях, предназначенных для массового отдыха, в том числе в ночных клубах, на дискотеках;
- 5) музеях, библиотеках и лекториях;
- 6) неустановленных местах в поездах местного и дальнего сообщения, на судах воздушного, морского и речного транспорта, а также в салонах городских, междугородных автобусов, маршрутных такси и городского электротранспорта;
- 7) зданиях аэропортов, железнодорожных, автомобильных и водных вокзалов;
- 8) государственных органах и организациях;
- 9) помещениях, являющихся рабочими местами;
- 10) подъездах домов».

Объявление

На основании Постановления Правительства Республики Казахстан от 28 апреля 2012 года №544 «О некоторых вопросах учебных заведений Министерства образования и науки Республики Казахстан» республиканское государственное казенное предприятие «Карагандинский государственный университет имени академика Е. А. Букетова» Министерства образования и науки Республики Казахстан реорганизовано путем преобразования в республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения «Карагандинский государственный университет имени академика Е. А. Букетова» Министерства образования и науки Республики Казахстан.

Хабарландыру

«Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі оқу орындарының кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 28 сәуірдегі № 544 Қаулысына сәйкес, қайта құру жолымен Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті» республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны болып қайта ұйымдастырылды.

Галстук тарихын білесіз бе?

Қазіргі уақытта галстук ерлер гардеробының ажырамас бір бөлігіне айналып кеткендігі жасырын емес. Жұмыскер ер адамдар классикалық үлгіде галстук тағып жүретіндігіне көзіміз әбден үйреніп те қалған. Тек жұмыскерлер ғана емес, басқа да мақсатта тағатын ерлердің мойнынан үнемі көреміз бұл галстукты. Бұрындары қызметкер іскерлік кездесуге галстуксыз келсе, ол — мәдениетсіздік деп танылатын. Ондай кезде киім әдебі мен ресми кездесу әдебін бұзғаны үшін галстуксыз ер адам жақсы көзқараста қалмасы белгілі. Ал қазір бұл дүние тек ресми кездесулерде ғана емес, күнделікті өмірде: басқосу отырыстарда, бейресми кездесулерде де мойыннан түспейтін болды. Тек

галстуктың түсі кез келген бір сыртқы киімнің түсімен үйлессе болғаны. Бірақ кейбір ер адамдар өз киім гардеробын да, өз өмірін де галстуксыз елестете алады. Олар өз костюмдеріне, не жейделеріне сай келетін галстукты таппаймын деген күмәнмен әуре болады. Бірі, тіпті, галстук таққанды жақтырмайды да. Киімге үйлесетін галстукты таңдау тұрмақ, оны дұрыстап байлауды да білмейді көбі. Мейлі таңдай алмайды екенсіз, байлай да алмайды екенсіз... Тым болмағанда, галстуктың тарихын біле жүріңіз! Неміс тілінен алынған Halstuch сөзі мойынға орайтын орамал дегеннен шыққан. Алғаш мұны римдік легионерлер мойындарына таққан. 1660 жылы айбынды хорват әскері Парижге кезекті соғысы

нан жеңіспен оралған екен. Сол қалада оларды сәнді киімдерді құрметтеуде белгілі болған король Луи XIV көреді. Әскери құттықтауда офицерлер мойындарына жарқын түсті жібек орамалдар байлап алған екен. Бұл үрдіс олардың бұрыннан жалғасып келе жатқан дәстүрі екен. Осы көрініске таңданып, қызыққан Француз монархы да мойнына сол жерде орамал байлап алады. Содан біраз жыл өтпей-ақ Ла-Маншта әлгі орамалдың жаңа үлгісі жарыққа шығып, 150 жылдан кейін кез келген өзін-өзі сыйлайтын ағылшын джентельмені көшеге мойынға тағатын орамалсыз аяқ баспайтын болған.

XIX ғасырдың ортасында мойынға орайтын орамалдан қазіргі түсінгіміздегі галстуктер пайда бола бастады. Содан бері ер адам келбетіне қарағанда бірден оның галстугіне көз түсетін болды. XIX ғасырдың басында галстукты қалай дұрыс байлау әдісі өмірге келді. Ол жөнінде кітаптарда жариялана бастады. Осындай кітаптардың бірінің авторы Бальзак еді.

XIX ғасырдағы галстуктердің көбі жібектен, жүннен, атластан жасалып, түрлі оюлармен әсемделді. Содан соң сәнге галстуктың жаңа түрлері шыға бастады. 60 жылдары ұзын былғары галстуктер мен тоқыма галстуктер дүниеге келді. Галстук тарихында көптеген өзгерістер болып тұрды. Ереже бойынша галстук жейденің жағасымен сай келуі керек. 70 жылдары оның ені 13 см-ді құрады. Ал қазіргі уақытта галстуктардың ені — 8,2 см. Галстук жасауда жаккард матасы мен жібектің рөлі зор. Сонда да қазіргі уақытта галстуктердің түсі мен ұзындығы, еніне байланысты норма қою қиындау. Галстук таңдауда әркім өз талғамына ерік беріп жатыр.

Дайындаған АҚРЕКЕ ӘБІЛХАН

Мыңның бірі...

Мейірімділік қазақ халқына біткен қасиет емес пе? Қазіргі таң біз сол қасиеттен жыраққа кеткен сияқтымыз. Аяушылық, жәрдемдесу, көмек беру деген ұғымдар тіптен естен шығып кеткен сияқты. Егер біз тілімізді жоғалтып алсақ, біз ұлт болудан мақұрым қалмаймыз ба?! Бұрынғы мейірімділікті енді тас жүректік пен салқынқандылық басып кетті.

Жуырда осы айтқанның анық дәлелін көрдім. Күздің суық күндерінің бірі еді. Аялдамада автобус күтіп тұрғанда, өмірден түңіліп, кәріп болған бір адамды көрдім. Тағдыр тауқыметімен екі аяқтан айырылған, он саусақтан санаулы ғана қалған жан еді. Мүгедектер арбасынан домалай түсіп шолақ қалған тізесін, тоңғандықтан болар, бар шүберегімен орай бастады. Оны орағанымен байлауға, әрине, қол келмегендіктен жан-жағындағылардан «бауырым, көмектесші, бауырым,

байлап берші» деп көмек сұрады. Сондағы адамдардың надандығы — жиіркеніп, кейбірі мазақ көріп айналып өтіп барды. Бір қазақтың баласы жүрегі жылы жан екен. Еш мойымастан дұрыстап қайта орап, оны байлап, көтеріп арбасына отырғызды. Бір орыстың әйелі арбасын ұстап жігітке оны отырғызуға жәрдемдесті. Үстін жөндеп, сілкіп әлгі жігіт аялдамаға келіп тұрды. Байғұс мүгедек жан бұл көмекке риза болып көзіне жас алып, қуанышын жасыра алмады. Жігіттің артынан еріп келіп алғыс айтып көз жасын тия алмады. Сондағы жүрегімнің селт еткені-ай!

Бұл жанды мазақ етіп, бұл жаннан жиіркеніп өткен адамдар одан да өткен аянышты көрінді. Жүректері әбдан тас болып қалған сықылды. Бұл өмірде бәріміз де пендеміз, ал олар пенде тұрмақ тіршілік иесі деуге де тұрмас...

Ағайын, «қазақтың!» деп кеуде қаққанға бәріміз жақсымыз. Тек оны ауызбен ғана айтып қойып, сөзбен орақ ормай іспен дәлелдейік. Қасиетіміз бен тілімізді, өзіміздің кім екенімізді ұмытпайық!

ӘСЕМ КІШІМҚҰЛОВА,
ЖУРНАЛИСТИКА КАФЕДРАСЫНЫҢ
1 КУРС СТУДЕНТІ

Біле жүріңіз...

Көп адам байқайтын, бірақ өзін бағаламайтын сұлулық... Ол не? Неге қыздар өздері сұлу, сымбатты немесе сүйкімді бола тұра ондай емеспін дейді? Бұл қымсыну ма, әлде? Бөріктілердің көбін толғандыратын мәселе. Көп қыз-жігіттердің «адамның жан дүниесі сұлу болса, сыртқы бейнесіне көз жұмып-ақ қарауға болады» деп айта тұрып, іс жүзінде сөзден тайқып кететіндері несі екен? Жалпы... біз әдемілікті қалай түсінеміз? Қандай адам көркем?..

Яғни, біздің іңкәрлікке, келісті дүниеге ұмтылып тұруымыз — заңдылық. Бірақ біздің қанағатсыздықтан жапа шеккен сана-сезіміміз осы заңдылықтың қамалын бұзып-жарып, қашанда ертепегідей сұлу кейіпкерлердің, яки ай жүзді, күн келбетті ханшайымдар мен ханзадалардың жанымыздан табылуын қалайды. Өмір кей жайларда ғана ертегіге ұқсайды, бірақ соның нақ өзі емес...

Жасы 70-тен асса да сыр-сымбаты жақсы сақталған әлемнің әйгілі актрисасы Софи Лорен: «Әдемі әйелдердің ақылды әйелдерге қарағанда бағы бар. Бұл соқыр еркектердің аздығы және ақымақ еркектердің көптігімен байланысты» деген екен. Осыған қатысты Қадыр Мырза Әлінің мынадай өлең жолдары бар: «Әдемі қызды көргенде ақылды қызды аяйсың!» (Мұны мен көк етікті һәм көн етіктілердің жылтыраққа үйірсектігін түсіндіруге тырысқан жігіт ағасынан естідім). Әркім өз өмір тәжірибесінен жазады...

Ең әдемі адам — ол шынайы күле білетін адам, жай ғана жымысымен айналасына жақсы көңіл-күй сыйлап, нұр сеуіп жүретін көңілді адам. Әрине, күлкі ең алдымен шынайылықты талап етеді. Мұны көзі тірісінде Достоевский айтып кеткен. Біріміз сұғып, біріміз бұғып, Құдайдың берген кең ауасын, кең пейілін тарылтып, өз-өзімізге проблема туындатып күн оздырып жатқан мына заманда расымен де шынайылық мүлде жетіспейді. Ал шынайылық болмаған жерде риясыз күлкі қайдан болсын? Сондықтан шығар, бәріміздің бірдей әдемі бола алмай жүргеніміз...

Күлкі немесе жай ғана жымыстың өзі сүйкімділікті тудырады. Сонау XVIII ғасырда өмір сүрген немістің клиницист дәрігері Гуфеланд адам анатомиясының шебері ретінде «Барлық дене қимылдарының ішінде — күлкі ең келістісі» деп пікір қалдырған. Ендеше біз неге өзімізді келісті етіп көрсететін нәрсені ескермейміз? «Ұят болады, ретсіз ыржалаңдағаны несі, мынаны

жын қаққан ба?» дер жұрт (деп ішіңізден ойлайсыз). Жұрт бұрын да айтқан және айта береді, ондайды елемей, әманда айналамызға кіршіксіз көңілімізбен қуаныш сыйлауымыз керек. (Бір ғана сәбидің күлкісі көп жағдайды түбегейлі өзгерте алатындығы туралы өсиет әңгімені оқыңыз!) Сонда ғана біз сұлу болып көріне аламыз. Екі езуі екі құлағына жеткенше мәз болып немесе жай ғана миығынан жымыған жанның көріксіз болғанын көрмеспін. Көңілді кезде бәрі де көркем, бәрі де келбетті...

«Көңілді адам — әрқашан ажарлы адам» депті Максим Горький. Орыстың заңғар жазушысынан асып ештеңе айта алмаймыз. Күлейік, көңілді жүрейік, айналамызға тек жылу таратайық! Өзіміз бағаламайтын сұлулықтың кілті — шынайылықта, шынайы күлкідә...

Р. С.: Әдемілікті әркім әрқалай түсінеді. Бұл жерде тек менің ғана көзқарасым білдірілген.

РОЗА ӨРЕН

Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті Студенттердің аймақтық «Жастар әлемі — Мир молодежи» газеті № 9(181) 29.09.2012
Меншік иесі: академик Е. А. Бөкетов атындағы ҚарМУ
Құрылтайшысы: Орталық Қазақстан оқу орындары ректорларының аймақтық Кеңесі
Бас редактор: Т. А. Голубцова
Фото: Т. Ахмедиев
Менен-жайымыз: Қарағанды қаласы, Университет көшесі, 28. Тел. 35-43-42

Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және нелісім министрлігінде тіркелген. Күлкі № 1450-Г. 21.08.2000 ж.
ПҚ «Эножан» баспаханасында басылды. Қарағанды қаласы, Садоводов көшесі, 14
Айына 2 рет жарық көреді. Таралымы: 1000. Көлемі 4 б. т.
Газет академик Е. А. Бөкетов атындағы ҚарМУ-дың Баспасөз-қызметінде теріліп беттелді.
ҚарМУ студенттеріне тегін таратылады
Материалдарды қайта басуға тек редакцияның нелісі бойынша рұқсат етіледі

Карагандинский государственный университет имени академика Е. А. Букетова
Региональная студенческая газета «Жастар әлемі — Мир молодежи» № 9(181) 29.09.2012
Собственник: ҚарМУ имени академика Е. А. Букетова
Учредитель: Региональный совет ректоров вузов Центрального Казахстана
Главный редактор: Т. А. Голубцова
Фото: Т. Ахмедиев
Адрес редакции: г. Караганда, ул. Университетская, 28, ДС. Тел. 35-43-42

Регистрационное свидетельство №1450-Г. выдано Министерством культуры, информации и общественного согласия РК 21.08.2000
Отпечатано в типографии ПҚ «Эножан», г. Караганда, ул. Садоводов, 14
Тел. 8(7212) 44-23-60
Периодичность: 2 раза в месяц. Тираж: 1000 экз. Объем: 4 п. л.
Газета подготовлена к печати в Пресс-службе ҚарМУ им. академика Е. А. Букетова
Для студентов ҚарМУ имени академика Е. А. Букетова распространяется бесплатно
Перепечатка материалов допускается только по согласованию с редакцией